

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 ft).
Egyes szám Budapestben 8, vidéken 10 fillér.

Hátha...

Budapest, augusztus 13.

(v.) Kiszámíthatatlanok az udvari katonapárt utjai. Ime, az nap, amikor a magyar királynak már magyar földre kellene érkeznie, hogy személyesen intézze a válság lebonyolítását, e nemzet közvéleményének ismét van min megdöbbennie. Valami befolyások, valami célból valamaddig még Bécsben tartják vissza ő felségét. S nincs-e valóban úgy, mintha végigsuhanna a szemhatáron ama híres, csak az imént emlegetett Lómenie kísértete, aki tanácstalanul leselkedett az annyi millió véletlen közül egyre, csak egyetlenegyre is, mely királyát és hazáját a bajokból kivezetné? A pléhgaléros világban bizonyára az a törekvés érvényesül, hogy ne siessen a felség Budapestre, mennél később indul, annál jobb, mert hátha...

Idáig bizonyára elnyulik az ő eszükjárása. De már, hogy ez a hátha mi legyen, hogy elképzelhető-e itt egyáltalában egy hátha, az ismeretlen s elgondolhatatlan háthába való kapaszkodás nem tetézi-e inkább a bajt, melyet elhárítani akarnának, szóval: a megoldás elodázása nem vonja-e maga után szükségképpen a helyzet elmérgesedését, — idáig az ő logikájuk már el nem jut. Az ő egész bölcseségük ebbe az öt betűbe szorult bele: hátha... Hátha márul holnapra ellenzéki dögvész támad Magyarországon, mely kipusztítja az egész kurucdórt, sőt kontágium révén ama gyanus labancokat is, akik a forradalmi törekvésekkel — kivált az utóbbi időben — lelkileg érintkeztek. Hátha megő az ellenzék jobbk esze s bűnbánóan szalad a parlamentbe: vita nélkül megszavazni mindent s ekként tenni pönitenciát a lelkére súlyosodó bűnhalmazatért. Hátha fellobban a Kelet valamely zugában valami komolyabb konflagráció, aminek láttára a magyar ellenzék megriad

lelkismeretében. Hátha történnek a jó Isten tudja miféle csodák és jelek. „Dum spiro, spero“ mondogatja, minden izében remegve, az udvari katonapárt, ami magyarul azt teszi, hogy: „Kommt Zeit, kommt Rath.“ Lélekzenek, tehát remélnek; és elcsennek maguknak egy csipetnyi időt, hátha ennek a burkában ott lappang a régóta várt tanács. A patvarba is, ezek a pléhgaléros Herkulések az Ariadne-fonalat úgy szeretnék megtalálni, hogy ne kelljen a Minotaurussal találkozniok.

Időközben beadja még vótumát a szeretetreméltó Koerber ur is, az udvari katonapárt kültagja. Ez a keskenyvágyú államférfiu már a minap erősen csörtette Hofdegenjét, hogy a magyar király ne merészelen a magyar országgyűlés törvényes hatáskörében a magyar nemzet katonai követeléseinek eleget tenni. Köpte a markát, hogy Ausztria hozzájárulása nélkül ő felségének a magyar nemzeti követelésekkel még csak szóba sem szabad állania. S fenyegetődzött, hogy amennyiben ilyesmi mégis megtörténne, hát se szó, se beszéd, úgy otthagyja császári urát, mint Szent Pál az oláhokat. Akkoriban írást is követelt erről a Metternich-szellem korcsosultjára, de utóbb kegyelmesen elállott e radikális szándékától. Hát most hogyné terpeszkedne megint, mikor komolyabb dolgokról van szó: nem többé az ujonctöbbség lejtéséről, hanem zászlóról, cimerről, katonai büntetőtörvényről, magyar tiszték áthelyezéséről, a katonai nevelés nemzeti irányáról és — óh borzalmak borzalma! — a magyar vezényleti nyelvről is. A Koerber ur Hofdegenjének ismét súlyos dolga akad. Ha a minap csak csörtettek vele, nohát most bizonyosan megiesik vele az, amire a legöregebb Hofdegenek sem emlékeznek: most kirepül tokjából és szörnű hadakozást fog véghezvinni a magyar nemzet ellen. Láttatlanul is ismerjük már a Koerber ur vívógyakorlatait. És már eleve mosolygunk

rajtuk. Ő az osztrák kiegyezési törvényre fog hivatkozni, s abból fogja levezetni, hogy a császár nem engedhet. Hát persze, hogy nem engedhet a császár. Ausztria uralkodójának kevés is az oka az engedékenységre. Ha eddig közös költségen osztrák hadsereget tudott fenntartani, miért unt volna rá eme rá nézve kedvező állapotra?

Am épp azért hívjuk s várjuk mi a feleséges urat ide közibénk, mert azt akarjuk, hogy ne csak az osztrák császár hallja a Koerberék szavát, hanem hallja meg a magyar király is hű magyar népének szívelük-tetését. Itt, magyar földön elebe tesszük majd a kiegyezésről szóló magyar törvényt s abból levezetjük neki, hogy nem az egész hadügy közös, hanem annak csak egy csekély része, mert a magyar országgyűlés számára van fenntartva a hadsereg kiegészítéséről, élelmezéséről és elhelyezéséről való gondoskodás, a delegáció által megállapított hadügyi költségek megszavazása, az ujonctöbbség megszabása s az ujonctulák megajánlása. Sőt a hadsereg vezérlete, vezénylete és belserveszete sem közös, hanem a magyar királynak alkotmányosan gyakorlandó legfőbb haduri jogai közé vannak e dolgok beutalva. Amiből kétségtelenül kettő következik. Az egyik az, hogy az osztrák császár a magyar királynak a magyar nemzettel felmerült e házi ügyébe semmi címen be nem avatkozhat. S a másik az, hogy a kívánt nemzeti reformok egytől-eggyt olyan jogi természetűek, hogy a magyar törvényhozás tényezőin kívül a világon senkinek azokba beleszólásuk nincsen.

És mégis hátha volna is Ausztria császárnak valami köze e dologhoz, a magyar nemzet még akkor sem tartozna követeléseitől elállni. Erre pedig Deák Ferenc tanította ki a nemzetet. Igénis Deák Ferenc, aki nyilván értett annyit a dualizmushoz, mint a mostani epigon-nemzedék. A kiegyezés részleteinek tárgyalásakor ugyanis Bóniss Samu felvetette

TÁRCA

Péter király lesz.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Palásthy Marcell.

Az öngyilkost ott találta meg az álmosan dőngő rendőr az ócska vásártér romba, nagy bódéja mögött, a temető falánál.

Ugy feküdt ottan, mint egy eldobott rongyos pamutbábú, lazán, furesán elterülő tagokkal.

Halántékából még szivárgott a vér, de vörösfoltos manesettájától félig eltakart kezébe már belefagyott a gyilkos buldog-revolver, melynek halálos kaffanását nem hallotta meg senki a néptelen környéken.

Ugy kellett kiesavarni később kékülű körmű markának göresös szorításából.

Az álmos rendőr belébotlott s ijedten hőköl vissza:

— Jézus, Máriám!

Kettőt-hármat hátralépett s csak nagynehezen emberelte meg magát annyira, hogy újra közelebb merészkedjék a porondon fekvő „tény-körülményes eset“-hez, sőt előkotorászva egy gyújtósdobozt a köpenyéből, tüzet csíholt, s a gyújtószáll möhölángu, fellobbanó tűznél kissé előrehajolva, a holttest arcába világított.

Most már elhessent mellől az első ijedelem lidérenyomása, s tüskésre nyírt, szögletes fejét megcsóválva, szinte elismeréssel mondta:

— Krisztusa ne legyék, ez ugyancsak jól trafált!

Nekielhődzött és indult is volna, hogy valami éjjeli kávéházból betelefonozza az „önlövést“ a kerületbe, de a gyufa lángjának utolsó lobbanásánál észrevette, hogy az öngyilkos mellett a földön íráskor hevernek szerteszóródva.

Uj gyújtót seimített tehát s óvatos mozdulatokkal összeszedte a papírosdarabokat. Olyik sáros is volt; sajtósárga vörös sártól lepett.

— Valami erre bókálódó csirkefogó elemelheti. És ki tudhassa, hátha testamentum?

Összerakosgatta s megindult egy pirosszemű ház felé, ahonnan rikácsoló klarinetszó jajgatott bele az alvó külvárosba.

Szaporábban szedte a lépteit, mint az imént, de azért a legelső lámpásnál megállott s termotes tenyerén kisimítva a papírosomagot és bütykös mutatóujjával bökdösve a betűket, elsilabizálta az első oldal élén tántorgó első sort;

Péter király lesz.

Írta: Fuit.

— Irta Fuit, — ismételte kétszer is, mint aki jól meg akarja rágni, mint vélekedjék a dologról. — Furesa neve volt az istenadtnak!

Azután az életpaszatlat bölcsőségével tette hozzá:

— Mindjárt gondoltam, hogy affajta éhenkórás, aki meséket fabrikál ebédre, nótákat vacsorára. Amolyan líporter, ahogy a rendőrtiszt urak mondják.

És ment jelteni a kávéház telefonján, hogy a kerepesi temető falánál önlövést végzett bizonyos Fuit nevű férfi.

A rendőr megjelenése nagy kavardást okozott az éjjeli lebujban.

Néhány vendég szerényen beletakaródzott az *Interessantes Blatt*ba és egyéb gyűrött újság papírosába, két lompos lány óvatosan az ajtó felé húzódtak s Adófi, az ily füstös lebujok tipikus főpincére, mintha egy főrekerget fogadna, esetlen hajlongás köz tesselte a rendőrt a kassza felé s rekedt hangon kiáltotta az álmos kassziszoknak:

— Fräulein Tilda! Ein Glas Schwachtreber! A biztos urnak.

Hja, az ilyen üzletben sohsem árt, ha az ember jólában áll a rendőrséggel!

A biztos azonban hivatalos méltósággal rázta meg tiltólag felemelt tenyerét, mint aki nem ér rá ilyen léhaságokra.

Ugyanígy felelt egy vörösviganós, vörösré mázolt arcú lánynak, aki hosszunyaku üvegekbeledulástört ívott három mesterlegénynyel, s a mellette elhaladó rendőrré kacsintra, incselgett:

— A billettát jött vizitálni, biztos bácsi!

— Lapis, hugám! Nagyobb dologban járok. Oklét a homlokához emelte s mutatóujjával pöccintett egyet:

— Pukki!

A vörösképi lány kerekre nyitotta szemét és cingár kezét kirántva a mesterlegény barizsgató markából, sebtiben keresztet vetett.

A rendőr általános figyelemről kisérve balagott a telefonfülkébe.

A vörösarcu lány bambán maga elé bámulva ült az asztalnál, ölébe ejtett kézzel, mintha a rendőr tréfás híradásából feléje csapó halálos fagy kizőzanította volna.

A társa gyöngéden hátha puffantotta:

azt a fogas kérdést, hogy mit fog vajjon ő felsége csinálni, ha az osztrák és a magyar miniszterelnök más-más külpolitikai irányt ajánl majd neki? Erre Deák Ferenc mosolygó bonhómiával ezt felelte: „Az majd az osztrák császár és a magyar király békeesésen fogják maguk közt elintézni.”

No hát, itt az alkalom Deák Ferenc e jövődőlésének beváltására. Csak hadd szegődjék nemzeti követeléseink szószólójává a magyar király, — Ausztria császára nem fog e kérdések miatt vele konfliktusba keveredni.

BELFÖLD

Beszámoló. Kézírtósról táviratozzák: Edith Endre országgyűlési képviselő szerdán tartotta képviselői beszámolóját. Szabó Jenő és dr. Bánffy Zeigmund indítványára Ráthnak bizalmat szavaztak és este a függetlenségi kör szerenádát adott.

A nemzeti vívmányok mellett. Rimaszombattól táviratozzák: A rimaszombati választókerület szabadalvúrpárti népes gyűlésén folyó hó 12-én Molnár József elnöke alatt a debreczeni szabadalvúrpárt ismert javaslatát tárgyalta. Többek hozzászólása után a pártgyűlés a debreczeni szabadalvúrpárt felolvasott határozatát az abban elősorolt indokoknál fogva egyhangú lelkesedéssel elfogadta. Ez alkalomból kifejezték azt azon határozott meggyőződésüket is, hogy a nemzet törvény által biztosított jogait csak a törvényes jogrend korlátain belül, törvényes eszközökkel tartja megvalósíthatónak és hogy a nemzeti jogok megvédését és érvényesítését első sorban az országos szabadalvúrpárt hivatásának és kötelességének tartja.

A kormányválság.

Budapest, augusztus 13.

Lám-lám, hát a helyzet nagyon érdekesen bonyolódik!

Ami első sorban *ő felségét, a magyar királyt* illeti, az a volt miniszterelnök egyetlen általános meglegedést keltő nyilatkozata ellenére nem siethet hű magyarjai közé, mert *ő felségét, az osztrák császárt* előbb alaposan informálni óhajtják hű osztrákjai. A magyar király elutazott Ischlből, de Bécsben dolga akadt az osztrák császárnak s akkor a magyar király nem utazhatott tovább. Várjanak a magyarok! A dolog nem olyan sietős. Hát hiszen a dolog csakugyan nem olyan sietős és a magyarok, ha kilenc hónapig várhattak, még kilenc napig el tudnak majd várni. Bizonyosan el tudnak várni. De nekünk úgy rémlett, hogy a dolog nem is annyira a magyarok, mint inkább az uralkodó szempontjából volt meglehetősen sürgős. És a

— Mit mókázol, Julis? Az legalább nem fizet több kovártépőznél!

A szomszédok röhögtek a pucér esetlenségen. Az öngyilkos pedig ott feküdt mereven, közömbösen s apránként kihűlt. Hideg lett, mint a föld, amelyen hevert.

Kezdték összeszokni a hálótársak: a rög és a porra omló ember.

Arra a boltozott homlokú fejre, amelyre a mártírok piros glória-szallagját rajzolta a végigfonódó vérfonal, babért jósoltak, akik megindulni látták a dicsőség útján, amely inne, beléütközött a temető falába és végeszakadt.

Most szakadt vége, de már régebben megakadt.

Megakadt olyan apróságokon, amilyenek rendszerint elbuktatják a csöndes tragédiák áldozatait.

Egy kavics, egy uton heverő rőzsedarab. Rossz kaláberjátékos volt, vagy kellemetlen ember, talán az orra nem tetszett, vagy gyöngye volt a könyve a tüledésre; szóval, hátul maradt az irodalom statisztikájában.

Sok fűre, éles könyök zárta el az utját, sok széles, erőszakosan izmos váll fogta el előle a siker napjának verőfényét.

S nem ügyeskedett, hogy a neve forgalomba kerüljön. Még csak az első két temetéseken sem jelent meg, hogy a könyvatos riporterével barátkozzék egy kis „nyilvános szereplés” okáért.

Oh nagyon ügyetlen volt ez a szegény Slemil!

A rendőr visszatért a holttesthez, kötelességtudóan megnézte, ott fekszik-e még; mintha bizony egy utszélen fekvő holttestet ellopának!

magyarok egyáltalán csak örültek, hogy a kalendarium nekik van segítségükre, mert mentül közelebb érünk október elsőjéhez, mikor anóta szerint (de csak a nóta szerint) „be kell rukkolni”, annál késztelenebb, hogy a hadsereg könnytelen less a nemzeti vívmányokba beletörödni. Ma pedig még az is késztelenebb, hogy mentül később jön a megoldás, annál kedvebbnek kell lennie a magyar nemzetre nézve. Mert ha mi is szorítjuk, az idő is szorítja: sokkal több engedményt kell majd a katonai hatalomnak kiizadnia. De az osztrák császárnak vannak tanácsosai s a magyar királynak nincsenek: az osztrák császár tehát Bécsben tanácskozik, Magyarországon pedig a magyar király megrövidül.

Aztán ott van második sorban *Ausztria*. Egyszerre neki fáj a mi fejünk. Minden dolgunkat ő akarja intézni. A nemzeti vívmányokat ő mérlegeli. A mi királyunkat ő informálja. A mi érzéseinket ő tolmácsolja. Megállította az udvari vonatot, megállította a királyt, megállította a megoldást és megállította az idő kerékét is. Hát ez se szerencsétlenség. Ha Ausztria azt hiszi, hogy egy katonai és politikai tanácsokkal körüláncolt uralkodó Magyarországon erősebben fog megállhatni a nemzeti óhajításokkal szemben: legyen neki az ő hite szerint. Mi azonban nyugodtak vagyunk, hogy a magyar király kevés hasznát fogja vehetni az osztrák császár utipodgyásának, mert a magyar nemzettel fog beszélni s a magyar nemzettel fog megállapodni. Az az egész utipodgyász, melyet Bécsben most nagyhirtelen csomagolnak össze az uralkodó számára, ott fog maradni a kofferben. Mert eddig is az volt a bajok állandó forrása, hogy Ausztria miatt a magyar király nem intézkedhetett hű magyarjainak óhajítása szerint, most tehát, ha egyszer magyar földön fogja a megoldást keresni, önkéntelenül is meg fogja érezni, hogy ezt a megoldást nem osztrák, hanem magyar tanácsok világánál kell keresnie és megtalálni.

Es itt van harmadszor *Magyarország*. A nemzet ma már igazán egységes és napról-napra egységesebb lesz. Még politikai körökben sincs már nagyobb nézeteltérés a nemzeti engedmények mértéke és lényege szempontjából. De ettől a kedvező fordulattól eltekintve: mesésen pikáns fordulat mutatkozik a szabadalvúrpárt sajtójának hangulatában. Ez a sajtó egyszerre szerelmes lett a gróf Apponyi Albert — szabadalvúrségbe. Izléstelennek bélyegzi, ha valaki kétkedik mer Apponyi szabadalvúrségében. Sőt ugyanez a sajtó látni, igazolni és dicsőíteni képes az Apponyi szabadalvúrségét. Hihetetlenül pikáns egy fordulat. És itt nem az Apponyihoz szító legvehemensebb újságra gondolunk, mely ma az Apponyi katonai álláspontját fölfelé azzal menti,

Be kellett várnia a rendőrség embereit s a mentőket, akiknek aligha akad dolguk, de azért eljönnek, mint ahogy a néma személyzet felvonul a színpadra a tragédia befejező jeleneténél. A halott ember feszélyező társaság volt s ezért a rendőr elbaktatott tőle a közeli lámpához. A vasoszlapon vetette vállát és a gáz sárga fényében olvasni kezdte az öngyilkos utolsó írását.

Kalandos története volt ennek a novellának; nem az a történet, amely meg volt írva benne, hanem ami vele történt, mióta megíródott.

A kéziratos házalásnak sok megalázó részletét élte át és tanja volt a szegény Slemil fél-szeg, szegénytelenül fél-szeg ügyefogyottságának.

Két napig cipelte a Péter királyságának naiv meséjét. Alnevet is irt alá, hogy az ő népszerűtlenség, szűrkén hangzó neve ne legyen akadály a közlésnek.

Két napig cipelte és mégis a zsebében maradt végül. A zsebéből íme a rendőr kezébe került és holnap, holnap közölni fogják az összes lapok. Nem állnival, az igazival, amely ismert lesz ország-szerte.

Es mindehhez nem kellett egyéb, csak hogy az a kéz, amely irta, egy pár centiméternyi csillogó acélszövedt át golyót kergessen az agyvelőbe, szétzépítve benne sok megvillant mese himes, varrottas szövetét.

A sikernek döbbenetesen egyszerű titka ez, amely varázásával megejtette az együgyű rendőrt is. Mohón olvasta Péter királyságának meséjét; szinte alig vette észre, hogy a mentőkösi vágatva, csilingelve megérkezik, hogy öblébe fogadja a véresfejtű, halott embert.

hogy gróf Andrássy Gyulának is az az álláspontja. Ezt csak iuresának találjuk. Hát most már nem a venyigét támogatják a karróval, hanem a karót a venyigével! Hát most már nem Andrássy támaszkodik Apponyira, hanem Apponyi Andrássyral! De igenis gondolunk a *Pester Lloyd*-ra, mely fölfedezte Apponyi szabadalvúrségét és lelkesedik érte és megvédi az izléstelenekkel szemben. Jó isten, micsoda szerelmek várnak még a *Pester Lloyd*-ra! Ha egyszer arra kell ébrednünk, hogy a *Pester Lloyd* szerenádát ad a gróf Zichy Nándor ablaka alatt! No, vannak még a világon pikantériák!

Persze mindez magát a helyzetet legfőleg színezi, de nem viszi előbbre. A helyzet azonban nem is változhatott egyelőre, mert a magyar király, aki Ischlből elutazott, Bécsben kiszállt osztrák császárnak és nekünk most meg kell várunk, míg a magyar király megérkezik Budapestre és hozzáfog a mi nagy válságunk lebonyolításához. Addig ez a helyzet nem változik...

(Bécsi tanácskozások.)

Pénteken fogadja a király gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnököt és meghallgatja előterjesztéseit. Szombat és vasárnap ünnep. Hétfőn a királynak születésnapja van. Kedd előtt tehát a király aligha jöhet Magyarországra. De akkor meg közel van Szent István-napja, a magyarság nemzeti ünnepe. Megtörténhetik tehát, hogy a király csak augusztus 21-ikén jön közénk.

Addig Bécsben nagy katonai és politikai tanácskozások lesznek. S nagyon valószínű, hogy nem is a sok ünnep, hanem a sok tanácskozás miatt szenved halasztást a király eljövetele.

Politikai körökben azt hiszik, hogy az ideérkezés elhalasztásának politikai okai vannak. A király ugyanis meghallgatván holnap Khuen-Héderváry előterjesztéseit, tanácskozni fog *Koerber* osztrák miniszterelnökkel és *Pitreich* közös hadügyminiszterrel. Az utóbbitól nyilván arra nézve kér felvilágosítást, hogy a magyar ellenzék követelése mennyiben érintik a közös hadsereg harc-képességét s a követelések közül melyik valószínűleg megvalósítható meg a harcászati érdekek sérelme nélkül. Úgy mondják, hogy a tanácskozásnál a magyar honvédelmi miniszter is jelen lesz. *Koerberrel* azért fog tanácskozni az uralkodó, hogy megtudja tőle: esetleges engedményeknek micsoda befolyásuk volna az osztrák parlamentáris életre. Beavatott politikuskok ugyanis azt beszélik, hogy *Koerber* szerint a legesekélyebb katonai engedmény romboló hatással volna a Reichsrath működésére. Az osztrák miniszterelnök azt állítja, hogy engedmény esetén nem is lehetne arra gondolni, hogy Reichsrath tétő alá vigye a kiegyezést. *Koerber* arra utal, hogy Ausztriában az obstrukció vagy erőszakkal vagy adminisztratív intézkedésekkel hallgattatták el, a nélkül, hogy követeléseit kielégítették volna. Sem a németek, sem a csehak obstrukciója nem hivatkozhatik pozitív eredményekre. Az egyiket erőszakkal győzték le, a másikat békés kompromisszummal esztitották, a nyelv-kérdés azonban, amely miatt az obstrukciók kitörték, függőben maradt. Ha Magyarországon — ugymond az osztrák miniszterelnök — másképpen bánnának el az obstrukcióval, ennek az volna az eredménye, hogy a válság Magyarországból áthelyeztetnék Ausztriába.

Ez az osztrák felfogás. Az ellenzék soraiban nagy felháborodást kelt azt a hír, hogy *Koerber* beavatkozik a magyar válság elintézésébe és ellenzi a nemzeti jogok érvényesülését. Az osztrák miniszterelnöknek e fölfogás csak növeli a harci kedvet. Azt mondják a szélbálik, hogy most már az elv kedvéért is meg kell mutatni, hogy akármit beszél is egy idegen ország miniszterelnöke, a nemzeti akaratnak teljesítenie kell.

A *Neue Freie Presse* mai estilapjában közli, hogy az osztrák urakházának elnöke, *Windischgrätz* herceg már tegnap visszatért Bécsbe, dacára annak, hogy megérkezését csak e hó 17-ére várták. Bécsben van már az urakháza második alelnöke, *Auersperg* Károly herceg is, ki *Windischgrätz* herceget megérkezése után azonnal felkérte. Meglehet, hogy az urakházának elnöksége csak azért gyűlekezik Bécsben, hogy a királyhoz küszöbön levő születésnapja alkalmával szerencsés kivanatást eljuttassa, de nem tartják kizártnak, hogy az esetben, ha a közös hadsereg kérdésében fontos határozatokról lesz szó, előbb az urakháza elnökségét is megkérdezik. Az osztrák urakháza ugyanis ebben a kérdésben már egyszer nagyon határozottan állást foglalt. *Koerber* miniszterelnök tegnap már tudakozódott a *Windischgrätz*-palotában a herceg érkezése felől, ami szintén az utóbbi verzió mellett bizonyít.

Nagyon érdekes a *Neues Wiener Journal* véleménye, mely éppen *Windischgrätz* hercegnak tegnap lapunkban reprodukált véleménye kapcsán foglalkozik a *personal-union* kérdésével. A bécsi újság abból, hogy a volt osztrák miniszter,

elnök a monarchia két államának váltakozó válságaiból az egész vonalon való különválást való előreláthatóan, az osztrák konzervatív körök hangulatváltozását konstatálja. Az idők jele az, hogy konzervatív körök, ha nem is foglalnak állást a personal-unio mellett, de már nem remélnek meg tőle. Am legyen — fejtegeti a bécsi újság. Tesék a különválás gondolatával foglalkozni az egész vonalon, de akkor fizesse is Magyarország a maga dolgait s a szjaikat, melyekkel a magyar obstrukció kezét meg akarják kötni, ne hasítsák Ausztria hátából.

Különben az egész bécsi sajtó foglalkozik herceg Windischgrätz nyilatkozatával s foglalkozik vele a magyar ellenzéki sajtó is. Megjéved azonban egyáltalán nincs. Sőt úgy találja, hogy az osztrák fenyegetés volna a legteljesebb nemzeti vívmány. Bár fejünkhez vágnák az önállóságot. Hogy a költségeket magunk viselünk: azért ne fájjon az osztrákoknak a mi fejünk.

*

A Budapesti Tudósító jelenti:

Különféle, egymásnak ellentmondó hírekkel szemben konstatálhatjuk, hogy Kolosváry Desző honvédelmi miniszternek Bécsbe, állítólagos katonai tárgyalásokra való meghívása nincs kiutalása véve.

Tehát: rólunk nélkülünk.

(A katonai aggodalmak.)

A Pester Lloyd ma este csudálkozik, hogy a király lejtővelének elhalasztásából a helyzet kiélesedése vónak következtetéseket. El se tudja képzelni, hogy a helyzet még ki is élesedhetne. Hiszen a kormányzati, politikai és parlamenti helyzet olyan nyomorúságos, hogy már nyomorúságosabb nem is lehet. A király ellenben éppen azt akarja, hogy a válságok láncolatát gyökeresen megoldja s az országnak békéjét és nyugalomát valahára helyreállítsa. Ez sietős és sürgős: kétségtelenül. De olyan lázas tempóban a megoldás még sem jöhet, mint a vármesek szeretnék. A legfontosabb közös intézmény sorsáról van szó s a katonai kérdéseket még sem lehet egyszerűen a szébbi recept szerint megoldani. S ha még hozzáveszszük, hogy az ellenzéki sajtó szerint az obstrukció kompromisszumra nem is hajlandó, hát ez bizonyára nem olyan jelentős, mely a gyors és könnyű kibontakozás mellett szólhatna.

Közben bécsi tudósítások sejtetik, hogy a katonai körök milyen álláspontra helyezkednek a magyar ellenzék követeléseivel szemben. A katonai kormányzatnak már Khuen-Héderváry kormányzata előtt foglalkoznia kellett a kérdéssel, hogy milyen formában lehetne az ellenzék követeléseit fontolórra venni. Minthogy azonban akkor mindenki csak arra gondolt, hogy a hadsereg egységét fenntartsa, egyáltalán nem mutatkozott semmi hajlandóság arra, hogy ezeket a kérdéseket megfogyalassák. Magyar kormánykörökből már akkor azt tanácsolták, hogy a magyar részről a hadseregére vonatkozó követelésekkel, habár egyelőre csak akadémiá is, foglalkozni kell, és pedig abban az irányban, hogy lehet-e azokat és mily mértékben teljesíteni. A hadügyi kormányzat azonban eredetileg elfoglalt merev álláspontján később is megmaradt mindaddig, míg a kérdés akut jellegét nem öltött és egyenes parancsot nem kapott felülről arra, hogy a magyar ellenzék követeléseit tanulmány tárgyává téve, tegyen javaslatokat. A fűnehezég ekkor abban állott, hogy olyan formát kerestek, mely lehetővé tette volna az ellenzék kielégítését a nélkül, hogy a közös hadsereg egységes jellege megsemmisült volna. Mértékadó helyen azonban tudatában voltak annak, hogy még a legügyesebben megszerkesztett formula se volna képes a hadsereg kettéválasztását megakadályozni. Ugyanezen forrás szerint a magyar ellenzék bizalmi férfai utján értesítették a vezető köröket arról, hogy az ellenzék hajlandó követeléseit egyrészenek teljesítését egy későbbi időpontra halasztani, ha az ellenzék garanciát nyer arra nézve, hogy ezeket a követeléseket akkor a ma megállapított formában teljesítik.

(Hol a megoldás?)

Mindezekkel a meglehetősen réveteg hírekkel szemben a mi információink az, hogy a katonai körök ugyan segítségül hívták most már az osztrák kormány politikai aggodalmait is, együttesen iparkodván hangulatot csinálni az udvarnál: de azért a korona el van tőlvé, hogy szemben a magyar nemzet erősen kialakult óhajátásával és tekintettel a helyzet sürgétessére, számolni kíván a magyar nemzeti engedményekkel. Az összes bécsi tanácskozáskor és aknamunkák sem fogják megakadályozhatni a nemzeti jogokért folytatott küzdelem sikerét s a mostani válságból talán nem kell már újabb válságok felé botorkálni, hanem megjön a gyökeres megoldás.

Bizonyos, hogy a meghallgatásra kiszemelt

politikai egyéniségek is ebben az irányban fognak tanácsosai szolgálni.

Hogy ki és kik lesznek azok, akik a válságból az országot kivezetik, arra nézve a személyi kombinációk állandóan folynak. A Neue Freie Presse ma pikáns célzást tesz egy politikai körökben kolportált hirre.

A magyar főudvarmester ur, báró Bánffy Dezső, az ő szabad idejét, melyet széleskörű és érdekes irodalmi működése enged neki, egy a helyzetet illető részletes előterjesztés kidolgozására használta föl, mely előterjesztést az uralkodó személyének szánta. Mi persze nem tudjuk, vajjon a főudvarmester termékeny tollából származó eme legújabb memorandum a felségcs emezetthez eljut-e, de hogy abban egy szürke minisztérium gondolata nagy előszeretettel tárgyalott, az ama források szerint, melyekből meríteni alkalmunk volt, kétségtelennek látszik.

Ez elég pikáns hír, de csak a formája szerint, mert memorandum ez is, mint az Apponyi volt s szintén csak a Neue Freie Presse után tudódik ki, mint az Apponyi. Egyébként a főudvarmester ur régóta előszeretettel sürget egy szürke minisztériumot. Ő tudja, hogy miért.

A bécsi Zeit új férfiak eldörbe nyomulását sejteti. Az ő híre a következő:

Az előtérben még mindig Apponyi és Wekerle jelöltsége áll. És mégis a legnagyobb mértékben kétséges, hogy vajjon megvalósulnak-e ezek a kombinációk. Wekerlével szemben a koronának bizonyos előítéletei vannak, míg Apponyi programja olyan messzire megy, hogy az államjogi és gazdasági kérdések egész komplexumát felöleli és pedig olyan irányban, hogy még Apponyi legitimebb környezetében sem biszik, hogy a korona ennek a programmnak megnyerhetősé lenne. És éppen ezért teljesen illősegesek és komikusak azok a titkos machinációk és intrikák, melyekkel a bécsi politikai körök mostanában olyan sokat foglalkoznak, mert a királyi kihallgatások, amelyek valószínűleg e hét végén kezdődnek meg, kétségben kívül egészen új politikai helyzeteket fognak teremteni, amelyek viszont igen valószínűleg új férfiakat fognak előtérbe tolni.

Idehaza azallat gróf Apponyi Albert támogatása a legszembetűnőbb. A Budapesti Hírlap, mely gróf Apponyi Albertet a nemzet ragyogó napjának nézte mindig, ma szükségét látja, hogy gyufát gyújtson, s ennek világával mutassa meg az udvarnak, hogy azon a ragyogó napon folt nincsen. Gróf Andrássy Gyulával igazolja Apponyit. Amit Andrássy is követel, azért nem lehet rebelisnek tartani Apponyit. A magyar ellenzék körében mosolyogva fogadták Apponyinak ilyen igazolását. Egyébként pedig hangsúlyozták, hogy gróf Apponyi Alberttel szemben sokkal következőbbek lesznek, mint bárki mással szemben. Mert aki, mint Apponyi, negyedszázadon keresztül mindig sokat követelt és sokat ígért, attól többet kell elvárni, mint mástól, aki semmit sem ígért. Khuen-Héderváryban nem kellett csalódnai, mert tőle semmit sem vártak. De Apponyi sokat hozzon, ha nem akar keserves csalódat okozni és maga is keserves csalódnai. Az a körülmény, hogy a függetlenségi pártban, talán annak vezető köreiben is, sok a tisztelője, ne téveszse meg Apponyit. A függetlenségi párt nem fog többé előzetes határozatokból láncokat kovácsolni magára és obstruálni fog akkor is, ha a párt az ellenkezőjé akarná elhatározni. Az obstrukciót személyekért nem, csak komoly engedményekért fogják megszüntetni.

Feltűnést és józú mosolyt keltett az ellenzék körében a Pester Lloyd, mely ma szerelmet vall Apponyi szabadelvűségének. Ebből nem arra következtettek, hogy Apponyi sánszai emelkedtek, hanem arra, hogy a Pester Lloyd izlése leszallott.

Nagyobb érdeklődést keltett a Neue Freie Presse hosszabb közlése, mely egy koncentrációs kormány eshetőségéről (a körülírásból kétségtelenül fölismérhetően) Wekerle Sándor nézeteit fejti ki:

Wekerle utal arra, hogy már 1893-ban, az egyházpolitika alatt szeretnék volna megcsinálni a fuziót a nemzeti párttal. Midőn gróf Apponyi Albert az egyházpolitikai kérdésekben emlékezetes beszédét mondotta, azt hitték, hogy most már semmi elvi akadály nincs a két párt fuziójának, amde ezt taktikai okokból megfűszélták. Ugyanez Kossuth halála után megint szükségét mutatkozott, hogy a közjogi alapon álló pártok fuzionáljanak, hogy

ekként a függetlenségi párt tulkövetelésének ellenszélüljenek. De a fuzió akkor sem következett be. Ellenben 1899-ben a formális fuzió létrejött ugyan, az egybeolvadás azonban a szabadelvűpártban be nem következett, sőt frakciók keletkeztek és ez igen nagy hiba, mert ennek folytán legfeljebb olyan ad hoc koalíciós minisztériumok támaszkodhatnak a szabadelvűpártira. Miértis a mostani viszonyra utalva, megengedhetlennek tartja, hogy a szabadelvűpárt tagjai bizonyos személyiségek körül csoportosuljanak. Ellenben egy egységes programban kell megállapodni, mely nemcsak a legelső sorban megoldandó, égető kérdések elvi megoldására szorítkozzék, hanem felölje az ország minden fontosabb ügyeit, melyek esetleg felmerülhetnek. Nézetem szerint — mondja Wekerle — a helyzet megoldásának kulcsa csakis ezen az uton keresendő. Azzal nem érünk el semmit, ha ő felsége egyes államférfiak véleményét meghallgatja és aztán közülük valakit megbíz a kormányalakítással. Ezzel minden részletében kidolgozott, egységes politikai program hiányában megint a falnak megyünk. Ennek a programnak összhangban kell lenni az ország teherviselő képességével. Legelső sorban pedig az ország gazdasági fejlődéséről kell gondoskodni, mert különben tönkremegyünk.

Még csak a furcsaság kedvéért említjük meg, hogy olyan nézetet is hallottunk, mintha a válság voltaképpen már el volna intézve s a királynak éppen azért nem sürgős a Magyarországra jövetel. E szerint a király Ischlen meghallgatva Lukács Lászlót, meg is bízta a kabinetalakítással s neki csinálják most Bécsben az engedmények listáját. A király csak azokat a politikásokat fogja meghallgatni, akiknek ez a kis flastrom kijár az ambíciójukban szenvedett sebeke. De ez persze csak furcsaság.

(Khuen-Héderváry a királynál.)

A nagy és ködös bizonytalanságban, amely a körül támadt, hol, mikor, hogyan lesz gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök elkésett kihallgatása, előljárt a két félhivatalos: a Budapesti Tudósító és a Magyar Távirati Iroda. Az előbbi a bécsi Burgtól, az utóbbi Schönbrunn jeltette meg az audiencia helyét. Az igazság a Budapesti Tudósító részén van. Erről szól a következő közlése:

A nélkül, hogy az ügynek magának valami fontosságot tulajdonítanak, mégis a magunk igazolására ismételtelen jelzendőnek tartjuk, hogy gróf Khuen-Héderváry magyar miniszterelnököt a király ő felsége holnap, pénteken délelőtt a bécsi Burgtól fogja fogadni. E szerint az a jelentés, amely szerint a miniszterelnök holnap délelőtt Schönbrunnban van biva, csak önkényes kombináció alapulhat, míg a mi jelentésünk, mint magától értetődik, épp oly hiteles, mint autoritativ volt.

(Mikor jön a király?)

Az ország várja királyát, aki eljön közénk és itt, magyar földön fogja elintézni a kormányválságot. De hogy mikor, arról ma még kevesebbet árul el a félhivatalos hírszolgálat, mint tegnap. Ma csak azt jelenti, hogy a király nem fog Gödöllőn lakni, hanem egyházban a budai királyi palotában, pedig mindmáig az volt az értesülése, hogy ő felsége tulajdonképp Gödöllőn fog lakni és reggelente csak berándul a fővárosba, hogy magyar tanácsosait és a kormányválság ügyében kihallgató politikusokat fogadja. Az a biztos értesülésünk e felől, hogy politikai kommentár e változott rendelkezéshez nem fér, ennek egyszerűen az az oka, hogy a gödöllői kastély temperatúrája, első pillanatra bár hihetetlennek hangozzék is, hat fokkal magasabb, mint a budai királyi palota szobáé.

(Beöthy Ákos üdvözlése.)

A kassai ellenzéki polgárság Beöthy Ákost, az ellenzéki harc vezérő alakját, a következő felirattal üdvözlölte:

„Pro patria et honore!“ Rákóczy zászlója alatt, szabadság- és hazaszeretettől lelkesítve indulatok a küzdelembe és... nem számkivetés lett a sorokot, hanem hála és elismerés a nemzet szívében egy pusztító rendszer és az erkölcsi romlás felett kivívott győzelemért, mely példátlan kitartásokat, fellelmet nem ismerő elszánt küzdelmeket megkoronázta.

El vagyunk telve büszkeséggel és örömmel, hogy városunk tiszteltemtől képviselője: Te, hódító példaadással, szóval és tettel buzdítva és lelkesítve mindenütt ott voltál az első sorokban

a nem esüggődő harcosok között. Őre voltál — voltak a törvénynek, az alkotmánynak, a nemzetűi becsületnek s talán sirásai is annak a nemzetellen, kárhözát és erköletlen politikai rendszernek, amelynek július 29-én a *Himnusz* hangjai mellett oly fényes temetést rendeztetek a parlamentben.

A nemzet halála és elismerése jutalmazza meg és az Isten áldása tegye gyümölcsözővé nehéz és önzetlen munkáitokat, amelynek nyomán — remélhetőleg — egy új, szebb és boldogabb korszak hajnala fog ránk derülni.

Fogadd szívesen és tolmácsolod a többi harcosnak is hűséges szeretetünk, tisztelőnk és halánk kifejezését, melylyel vagyunk neked és a függetlenség pártján — a kassai ellenzéki polgárság képviselőiben a választmány megbízásából,

hazaafias üdvözlötünkkel

Kassán, 1903. évi augusztus hó 11.

Állandó biveid és tisztelőid:

Stekker Károly,
elnök.

Grüss Frigyes,
jegyző.

(A csehek mozgolódása.)

Teplitéből jelentik: Dr. Bawa cseh radikális képviselő egy gyűlésen beszédet mondott a politikai helyzetéről s a magyarországi bonyolalmaknak Ausztriára való befolyásáról. Bawa felszólította a csekeket, hogy *készen legyenek a megkezdett nemzeti küzdelemre s ne engedjenek egy talpalatnyi területet sem elhódítani a németek által.* A magyarországi káoszban a kormány elvesztette felet s elérkezett a pillanat, amikor a csehek *küzdelmét siker kecségetli.* Kedvező az időpont arra, úgy mond, hogy biztosíthatunk magunknak önállóságunkat és kivívhatunk Ausztriában politikai jogainkat. E érkezett az ideje annak, hogy az illu-csehek ismét határozatosan folytassák küzdelmüket, amely az utóbbi időben követett fejletlen politikájuk miatt nem járt diadallal.

Jelentés a parlamenti vizsgálatról.

Budapest, augusztus 13.

A parlamenti vizsgáló-bizottság előadója, Szivák Imre elkészült jelentésével és ma délután bizalmas értekezletre jöttek össze a bizottság kormánypárti tagjai annak megvitatása végett. Eljött oda gróf Zichy János is, de mikor értesült, hogy az értekezlet tulajdonképp csak a szabad-elvű párti tagok bizalmas tanácskozása, azonnal el is távozott. Szivák Imre behatóan ismertette jelentését, amely, mint halljuk, a kormánypárti tagok közt sem talált minden részben helyeslést és a mai eszmecsere arra enged következtetni, hogy a bizottság, amely alkalmasint a jövő héten fogja tárgyalni, mai alakjában semmiesetre sem ereszti a képviselőház plénuma elé. Az előadó tervezetét alább bőven ismertetjük és itt csak egy-két rövid megjegyzést kívánunk tenni. Az egyik az, hogy a bizottság jelentésének ez a tervezete inkább hasonlít egy védőirathoz gróf Khuen-Héderváry Károly mellett, mint egy objektív jelentéshez, amelynek az a rendelkezése, hogy feltárja a tényállást, vagy legalább azt a részét, amely kideríthető volt. A másik megjegyzésünk tárgya következik az előbbi. A jelentés ugyanis, midőn a miniszterelnöktől a részesség vádját alól teljesen fölmenteni igyekszik, ezt nem a bizonyítékok hiányának jogcímén cselekszi, hanem pozitív bizonyítékok felsorolásával. amelyek között első helyre állítja gróf Khuen-Héderváry teljes és tökéletes jellemzését és szavahihetőségét. És ezzel szemben alappal nem bíró vádnak és gyanúsításnak minősít olyan tényeket, amelyeket a miniszterelnöknek nem kevésbé tiszta jellemű és legalább is vele egyenlően szavahihető férfiak állítottak. Ez mindenesetre súlyos inkonzisztencia, amely fölment bennünket attól, hogy a jelentés-tervezetet mint teljesen elfogulatlan véleményt vegyük számba. És ilyenformán nem tartjuk szükségesnek, hogy bővebben becsatkozzunk a jelentés kritikájába, holott nagyon is kihívja a kritikát például az az okfejtés, amely azon az alapon szolgáltatja ki a miniszterelnöknek az ártatlansági bizonyítványt, hogy a képviselők megvesztegetése és a hírlapok megvásárlása a mostani büntetőtörvény szerint nem tiltott cselekmény, holott másrészt maga is elismeri, hogy „de lege ferenda lehetne arról szólni, hogy a büntetőtörvénykönyv revíziójánál ezen hiányt figyelembe véve.” Bizony gyenge védelem az, amely tisztán

a büntetőtörvény hiányosságából következteti azt, hogy „a közhatalom kezelőjének nem volt joga, tehát nem is lehetett szándéka és kötelessége egyesek magánselektvóségét oly irányban akadályozni, amely a büntetőtörvénykönyvbe nem ütközik.”

Dehát hagyjuk ezt most már. A bizottság munkáját visszacsinálni nem lehet és nem is kívánatos. Az után a munka után pedig más eredményt bajos volt várni. A kínos úgy szennyét fölkaparni nem kívánjuk, ezért nem megyünk bele a jelentés bővebb kommentárjába; nem fessegetjük azokat a furcsa ellentmondásokat, amelyekből csak úgy hemzseg a jelentés; hanem csak ismertetjük lényegesebb részeit a következőkben:

Bevezetésében elmondja a bizottság kiküldését, ügykörét, eljárásának irányát, módszerét, aztán ráter a bizonyítékok mérlegelésére és erre nézve ezeket állapítja meg:

Teljes értékűnek veszi erköletileg intakt egyéneknek azon nyilatkozatait, melyeket saját cselekvésükre vonatkozólag tesznek. Ellenben nem hajlandó a bizottság ezen elvet alkalmazni azokkal szemben, akik vallomások határát, anyagát önkényileg maguk szabták meg, és ezekkel szemben két megszorítást tart a bizottság jogosultnak, úgy mint:

1. terükre számított mindaz, amit beismertek,
2. javukra csupán azt, amit vallomásokon kívül más teljes értékű bizonyítékok is támogatnak.

Tanuknál mérveadól veszi az egyéni szavahihetőséget és vallomásaiknak megbízható voltát.

A tényállásra nézve a bizottság ezeket állapítja meg:

(Deliktum és tettesség.)

Kétségtelenül kezdeményezteit egy megvesztegetési akció amely azonban egy előzetes koncepciójában, mint kivételben is elszigetelten áll.

I. Pozitív kezdődött és végződött a Pap Zoltán ellen végbevitt megvesztegetési kísérlettel, vagyis ennyiben a politikai vétés tényálladéka a tettes részéről befejezett kísérlettel megállapítható. Negatív eredményként tisztán állanak a következők:

A politikai vétés tényálladéka meg nem állapítható a következő irányokban, úgy mint:

1. nem irányult a képviselőház egy egész pártjára, csupán annak néhány tagja ellen s ezek közül is tetleg csupán egy képviselő ellen. A többi ellen még csak a kísérletig sem haladt.

2. Arra nézve, hogy az akció az ellenzéki sajtó leszerelésére és különösen a Magyarországi, a Budapesti Napló és a Független Magyarországi című politikai napilapok megvesztegetésére is irányoztatott volna, komoly bizonyíték szolgáltatva nem lett, tehát a bizottság az ide irányuló gyanúsítást alappal nem bíró vádnak minősíti.

3. A szocialista párt leszerelésére bűnös oúlatul senki nem gondolt, ilyen irányban komoly lépés sem történt. Ami történt, előzetes eszmecsere volt, egy kontempláció, hogy egyrészt merőben egyoldalúlag társadalmi és eslel politikai úton is a szocialista munkások érdekeit felkaroltassanak és másrészt, de szintén csak egyoldalúan és nem mint kélóda'u megállapodás szerinti ellenszolgáltatás, a szocialista részéről az ö politikai akciójuk elveit fenntartása mellett mérsékelt mértékben és kiméletebb hangon folytattassék. Oly politikai vétés azonban, amely akár pénzzel, akár ígéretekkel vétkes politikai cselekvőséget állapítanak meg, nem volt konstatació.

II. A tettesség kérdése a bizottság előtt teljesen tisztába hozott. E tekintetben gróf Szápáry László magára nézve teljesen beismerő vallomást tett: a Pap Zoltán-féle megvesztegetési kísérlethez a pénz sajátjából adta, azokat, akik ebben közreműködtek, ő bízta meg és egyáltalán akik ezen akcióknak kivételben és később az eredmények lehető eltüntetésében közreműködtek, mind az ő megbízásából jártak el. Gróf Szápáry László egész cselekvősége a megvesztegetési kísérletnél annyira domináló és kimerítő volt, hogy tettestársul az elítült Dienes Mártonon kívül más meg nem állapítható. Azt, hogy Dienesen kívül ezen politikai deliktumnak kik, vagyis melyek magánselektvóségek és mily mérvben voltak részesei, a bizottság oly aláfrendelt kérdésként tartja, amelylyel bővebben nem kíván foglalkozni.

(A miniszterelnök szerepe.)

A bizottság lelkiismeretesen és leghatározottabban azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy sem a kormányt, sem a miniszterelnöktől az összejátszás vagy részesség vádját vagy gyanúja ez ügyben abszolúte nem terhelheti. Ezen ítéletet pedig a következőkre alapítja:

1. Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök az egyéni tisztesség, jellemi tisztaság és szavahihetőség

ség oly teljes és tökéletes birtokával rendelkezik, hogy kijelentéseinek teljesíthetőségét semmi ellenkező tárgyi vagy személyi momentum ez ügyben nem ingatja meg, annyival kevésbé, mert

a) midőn a parlament határozata és a bizottság, mint parlamenti intézmény iránt a teljes megillető tiszteletet tanúsítja, a bizottság előtt megjelent, egyetlenség hozzatított kérdés elől ki nem tért, egyetlen kérdésre a feleletet meg nem tagadta, legjobb tudomása szerint feltárt mindent, szóval felderítő kijelentéseinek határát nem szabott és így azok erköletileg és jogi értékét le nem szálította.

b) Semminemű közvetlen vagy közvetett bizonyíték arra nézve fel nem hozott, hogy ő bármely kormányközvetet ez ügyben inkompetet vagy törvénytelen eljárásra, vétkes közreműködésre utasított volna, vagy ily cselekvőséget egyáltalán elkövetett volna.

c) Maga a tettes gróf Szápáry László kijelentette, hogy az ő szerencsétlen akciójában a miniszterelnöknek semmi része nincs.

d) Mindaz, ami ezzel ellenkező irányban egyes tanuk által felhozott, részben abszolúte alaptalan és mindjárt más tanuk által megcáfolt és részben olyan gyanúsításnak bizonyult, melynek éppen ellenkezője lett beigazolvva. Ellenben megállapítja a bizottság azt, hogy a miniszterelnök gróf Szápáry terveiől tudatosan és céltudatosan teljesen távol tartotta magát, noha, saját beismerése szerint, ezekről bírt bizonyos tudomással.

Ezt jelenti ki a bizottság azon állítólagos vesztegetési akcióra is, amely mint vád minden tárgyi alap nélkül emellett a kormányelnök ellen. Itt még, szerinte, közvetett szálak sincsenek, melyek a miniszterelnök személyes cselekvőséggé még gyanúszerűleg is elvezetnének.

Ami a szocialistákkal való érintkezést illeti, ez is épp oly elszigetelt akciója gróf Szápáry Lászlónak, mint a Pap Zoltán-féle vesztegetési kísérlet. Kétségtelen az, hogy a kormányelnök a szocialisták programjaitól foglalkozott, de nem mint egy megvesztegetési akció részletével, hanem mint kormányzati és törvényhozási feladattal, amelyre nézve magát teljesen tájékozni feladata is volt. És ha e tájékozódást megfelelő részben a fumei kormányzóval gyakrabbi személyes érintkezés útján kereste is, ebből elene semmi praesumptio nem vonható, mert éppen Fiume, vagyis gróf Szápáry működésének terepnuma oly jelentékeny oszloppontja az ipari és kereskedelmi, tehát ezzel összefüggő munkasérdeknek is, hogy az ottani viszonyok világlatában egészen helyes, gyakorlati támpontok keresestek a szocialisták idevonatkozó programjaitól megbírlására, esetleg megvalósíthatására.

A miniszterelnök politikai vétességéről tehát szó nem lehet. A bizottság aztán foglalkozik azokkal a mozzanatokkal, amelyek — mint a jelentés mondja — látszat szerint az magyarországi nélkül tulmennek azon semlegesség határain, amelyet vezető és a végrehajtó állami hatalmat képviselő állásával bárkivel szemben és bármely ügyben közérdekből megartani köteles. Ilyen kétfő van. Az egyik azon negatív mozzanat, hogy bár tudomása volt, nem intézkedett arra nézve, hogy gróf Szápáry végzetes terve a kivételben megakadályoztassék. E passzivitás azonban, a jelentés szerint, még nem jelent konvenciót, mert:

a) Gróf Szápárynak szerencsétlenül vállalkozása nem esik a büntetőtörvénykönyv 465—470. §-ában tiltott vesztegetési büntető cselekmények közé. De lege lata áll az, hogy törvényünk nem tiltja büntető szankcióval sem a nemzeti akarat kifejezésére hivatott országgyűlés tagjainak, sem a nemzeti közvélemény képviseletére hivatott sajtónak megvesztegetését. De lege ferenda lehetne arról szólni, hogy a büntetőtörvénykönyv revíziójánál ezen hiányt figyelembe véve, de ma tényként áll az, hogy a miniszterelnöknek, mint a közhatalom kezelőjének nem volt joga, tehát nem is lehetett szándéka és kötelessége egyesek magánselektvóségét oly irányban akadályozni, mely a büntetőtörvénykönyvbe nem ütközik.

b) Ezenkívül Szápárynak egész egyénisége, terveinek perverzitása s a kivételben az eszközök, médiumok megválogatásában mutatkozó tökéletlenség semmiképp sem keltheték a miniszterelnökben fel azon kötelességérzetét, mintha ő ilyen komolyan nem vehető egyénnel és tervezéssel szemben kötelességmúlástást követne el, ha az állam preventív vagy megtorló hatalmát nem mozgósítja. (Sajátoság, hogy a szocialisták dolgában viszont nagyon természetesen tartja a bizottság, hogy a miniszterelnök ennél a perverz és tökéletlen egyénnél keresse a tájékozódást.) Nézete a bizottságnak az, hogy ha nem mozgósította is, ezért a felelőséget viselheti, mert voltaképpen itt nincs, miért felel.

Ami már most azon második mozzanatot illeti, hogy a miniszterelnök részt vett azon az értekezleten, mely a gróf Szápáry által bizottatunk előtt teendő nyilatkozat megbeszélésével foglalkozott, nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, — mondja a jelentés — hogy ezen passzív részvétel egyrészt visszavezethető a

humánitás, régi barátság stb. nemesebb motívumaira, másrészt pedig oly természetű, hogy súlyos megítélés alá csak akkor esnek, ha, bár csak utólag is, részességét állapítana meg és volna maga után a miniszterelnök részéről gróf Szapáry cselekedetében. Ehhez azonban több és más kellene, nevezetesen a cselekvésnek világos helyeslése, aminek pedig éppen ellenkezője történt, vagy résztvevők például a bűnkísérletnél használt pénz és egyéb eszközök előállításában, fedezésében. Ez pedig ugy fogalmilag, mint tényleg ki van zárva. Lehet talán egyénileg szó arról, hogy a miniszterelnök és gróf Szapáry társadalmi légtörének azonossága itt nem fog enyhítőleg gróf Szapáry beszámíthatóságára szolgálni és hogy az intenzívebb érintkezés, bár utólag, de lehet téves felfogásokat más társadalmi osztályok körében. Igaz, hogy e látszat annyiban nem jogosult, hogy gróf Szapáry vétkes cselekvésével részességi összefüggést nem idézett elő, így tehát legfeljebb azt mondhatni, hogy e látszatnak is elkerülése a közérdeknek nem lett volna kárára, noha ezt mint politikai követelményt a miniszterelnökkel szemben, aki ez ügy minden vonatkozásában teljes jóhiszeműséggel járt el, felállítani nem szükséges és így nem indokolt.

Hasonló szempontok állanak azon kormányközvegyek személyi cselekvésének megítélésére, akiket baráti érzések, társadalmi viszonyok arra bírt, hogy ezen veszteséges kísérlet főtényszerűségében addigi viszonyok hangját nem változtatták meg, vagyis cselekvésükben nem tanúsították azon rideg objektivitást, amely minden félremagyarázás kizárására alkalmasabb lett volna.

(Javaslat.)

A bizottság javaslatát a következőképpen formálzza meg az előadói tervezet:

Ezekután, hogy a Ház határozatainak bizonyos irányt és alapot nyújtunk, összehasonlításként véleményünk a beszámítás és az eset politikai megítélés tekintetében röviden abban foglaljuk össze, hogy gróf Szapáry László vétett a haza érdekei ellen, de ebben része a kormányának vagy miniszterelnöknek nem volt a cselekménye csak elszigetelt bűnkísérlet és az ennek nyomán lefolytatott vizsgálati eljárás minden kétségen felül helyezi a magyar törvényhozás minden egyes tagjának hozzáférhetetlen erkölcsi tisztaságát. És minthogy ennél fogva ezen ügyben semmi további intézkedésnek szüksége nem iorog fenn, a Ház kimondja, hogy a bizottság jelentését helyeslőleg tudomásul veszi s ezzel napirendre tér.

KÜLFÖLD

A szerb kormányválság.

Budapest, augusztus 13.

Mindössze két hónapja, hogy Péter király elfoglalta Szerbia trónját s máris egy kormányválság kellemetlenségeivel kell megküzdnie. Az Avakumovics-minisztériumot, amely a belgrádi vérfürdő iszapjából támadt, ugyanazok a katonatisztek buktatták meg, akiknek mérszárllása kezükbe adta az ország gyepöljét. A katonatisztek szemérmelensége, mely diktálni akar az új királynak, éles konfliktusra vezetett a kormány kebelében és Avakumovics, nem tudván más megoldást, tegnap beadta lemondását. Péter király ma már újra Avakumovicsot bízta meg a kabinet megalakításával, aki remélhetőleg ki fogja hányni kabinetjéből azokat, akik irtó hajszát indítottak mindenki ellen, aki a meggyilkolt Sándor király híve volt, és akik a katonai kamarilla szekerét tolták:

Belgrád, augusztus 13.

Az Atanackovics tábornok hadügyminiszter és a többi miniszter között fennálló véleményeltérések miatt minisztériumválság következett be. Az egész minisztérium beadta a királynak lemondását. Atanackovics hadügyminiszternek igen heves összekocsnása volt Zsivkovics igazságügyminiszterrel, Stojanovics vallásügyi miniszterrel és Velikovics pénzügyminiszterrel és a három utóbbi e miatt beadta lemondását, amelyet a király már el is fogadott. Az igazságügyminiszter utódja Boriszavlevics egyetemi tanár lesz, aki arról a párbajáról ismeretes, amelyet Sándor királynak volt hadsegédjével vívott. A visszalépő miniszterek és a hadügyminiszter között már régóta igen éles különbségek voltak, mert a hadügyminiszter vonakodott bizonyos főbb rangú tiszteket, akik Sándor király idejében bizalmi állást foglaltak el, állásuktól elmozdítani. A három miniszter ennek következtében vonakodott a hadügyminiszternek egy általa követelt hitelt megszavazni, aminek aztán a mostani válság lett a következménye.

Belgrád, augusztus 13.

Péter király mindenáron rajta volt, hogy az Avakumovics-kabinetet az új szkupstina összesüléséig hivatalban tartsa, mégis kiűtött a kormányválság. Nem lehetetlen, hogy a király ismét Avakumovicsot bízta meg a kabinetalakítással, de azért jóval valószínűbb, hogy Grucics Száva lesz az új kormány feje, aki mérsékelt radikális kabinetet fog alakítani. A mostani válság nem annak az általános érzésnek a következménye, hogy a volt összeesküvők befolyása megtöressék, hanem inkább úgy tekinthető, hogy a kabinetnek az összeesküvőkkel szimpatizáló elemei támasztották a válságot. Az igazságügyminiszter, a kultuszminiszter és a pénzügyminiszter, akik pedig hevesen összetűzték a Lesjanin-ügyből kifolyóan, valamennyien összefogtak és Atanackovics hadügyminiszternek egy kért hitelt csak úgy akartak megszavazni, ha több tiszteket, kik Sándor bizalmát élvezték, elmozdítanak állásuktól. E tiszteket között lett volna Krizsics Ljubomir ezredes és Lazarovics tábornok. A hadügyminiszter azonban, ki szintén az összeesküvés tagja volt, ebbe nem akart belemenni. A három miniszter ezután még azt is követelte, hogy több polgári tisztviselőt, akik Sándor király hívei voltak, távolítsanak el. E követelés ellen a többi miniszter szólt fel és a dolog vége a kabinetválság lett.

Belgrád, augusztus 13.

Miután tegnap az igazságügyi, közoktatásügyi és pénzügyminiszterek beadták lemondásukat, este a minisztertanács elhatározta, hogy a király elé terjeszti az egész kormány lemondását. Ez idő szerint az új konokban tanácskozások folynak. A döntést a mai nap folyamán várják.

Belgrád, augusztus 13.

A király ismét Avakumovicsot bízta meg a kabinetalakítással.

Belgrád, augusztus 13.

A rekonstruálandó kabinetben beöltendő tárcákra jelöltek tartják Boriszavlevics Sándor liberális a pénzügyi, Radovics Dimitri haladópartit az igazságügyi és Ruics Dobra mérsékelt radikális a kultuszügyi tárcára. Ha a rekonstrukció nem jön létre, akkor, bir szerint, Grucics tábornokot logják megbízni a kabinet megalakításával, mely esetben ő venné át az elnökséget a hadügyi tárcával. A lapok a válsággal szemben tartózkodó magatartást tanúsítanak. Néhány lap, köztük a Narodni List és a Narod, megrójják a kormányt, hogy missziójának rövid tartama alatt nem tudott egyetértésben maradni. A Narodni List azt mondja, hogy kezdődik a tragikomédia, melyet a lap mindjárt a június 11-iki események után megjósolt.

Belgrád, augusztus 13.

Az új kabinetben előreláthatólag csak az igazságügyi, közoktatási és pénzügyi tárcákat fogják új tagokkal betölteni.

A macedóniai események.

Budapest, augusztus 13.

Amióta kitűdött, hogy a cár visszautasította a porta által Rosztkovszki konzul meggyilkolásért felajánlott elégtételt, az orosz lapok még nagyobb vehemenciával támadják Törökországot. Még a kormányhoz közelálló lapok is a legszigorúbb rendszabályokat követelik, sőt egyik-másik újság azt is szükségesnek tartja, hogy a macedóniai keresztények sorsa függetlenítéssé a porta vezetése alól. A cári udvarban is elterjedt Peterburgszkije Vjedomosti oly követeléseket támaszt, amelyek nyilván figyelmet fognak kelteni Konstantinápolyban. Uchtomskij herceg lapja ezeket írja:

Nyilvánvaló, hogy a követelt megtorlás formális teljesítése után egyszersmindenkorra gyökeresen meg kell változnia diplomáciánk hangjának, magatartásának és követelési terjedelmének Törökországot illetőleg. Amit mi konzuljaink meggyilkolásig el akartunk érni, össze sem szabad hasonlítani azokkal a követelésekkel, amelyeket e hallatlan gaztett után támasztani fognak. Mindenekelőtt Törökországnak komolyan biztosítania kell konzuljaink sértetlenségét. Minthogy Törökország hazug ígéreteken kívül semmit sem nyújthat, ami ezt a sértetlenséget biztosíthatná, magunknak kell gondoskodnunk konzuljaink biztonságáról. E célból törekedni kell a többi hatalmakkal való egyetértő megállapodásra, első sorban pedig Németországgal elmaradhatatlan ellenkezést kell leküzdeni. Ennek a hatalomnak ellenakciója nemcsak valószínű, de történelmileg szükséges is, a mi szerepünk a Balkánon sokkal inkább alá van rendelve e hatalom érdekeinek hagyományos feladatunk gyűlésére, semhogy könnyen hozzájárulna politikánk gyökeres változásához. De ha ez a kérdés egyben felve-

tődik, ha az események hatalma e kérdés végleges megoldására kényszerítene bennünket, akkor hál' istennek.

Egy második cikkben Uchtomskij herceg lapja azt mondja: Ideje, hogy más rendszabályokhoz nyuljunk és oly személyiséget küldjünk Maccedóniába, akinek meggyilkolását Oroszország egyenes provokálásának kellene tekinteni.

Konstantinápoly, augusztus 13.

A pétervári hivatalos lapnak előadása Rosztkovszki konzul meggyilkolásáról és az erre vonatkozó orosz lapvélemények a Jildiz-palotában és a portán nagy hatást tettek. A szultán itt Simonjev orosz nagykövetnél és Pétervárt fáradozott a meggyilkolt konzulért való elégtétel elfogadása érdekében. A legutóbbi monasztri konzuli jelentések ama nézet felé hajlanak, hogy Rosztkovszki meggyilkolása összeesküvés következménye volt. De erre nézve nincsenek megbízható bizonyítékok. Rosztkovszki konzul özvegye a neki Hilmi basa főfelügyelő által a szultán nevében följánlott 200.000 frank kárértést mint sértől visszautasította. Hilmi basa egyelőre Monasztirban marad.

Konstantinápoly, augusztus 13.

A porta ragaszkodik ahhoz a felfelvételhez, hogy az ujjában kitört bandagarázdalkodás gyökerei Bulgáriában vannak és személyes, valamint anyagi tekintetben legnagyobbbrészt Bulgáriából nyerne támogatást és erre nézve különböző bizonyítékokat hoz fel, amelyek közül azonban néhány nem alapos és nyilván ellenőrizhetetlen vidéki jelentéseken és felfelvételeken alapul.

Konstantinápoly, augusztus 13.

A drinápolyi haditörvényszék által Kis-Ázsiába való száműzésre ítélt husz bolgár innét visszahozták Drinápolyba, hogy a polgári bíróság ítéljen fölöttük. Az eddig érkezett jelentések szerint a monasztri villajetben keletkezett mozgalom majdnem az egész monasztri szandzsáka kiterjedt, továbbá a délnek fekvő korizai és lenhidie kerületekre az ütszkübi vilajetben, a keleti határkerületekre a szaloniki vilajetben. Három nap óta, úgy látszik, nem voltak nagyobb bandagarázdalkodások. Krusevo város a monasztri vilajetben állítólag még a komiték kezében van; 8000 főnyi török katonaság körülzárta.

Berlin, augusztus 13.

Arról a tanácskozásról, amely Károly román király jelenlétében Ischlben lefolyt, a Vossische Zeitung megbízható értesülések alapján a következőket közli:

A konferencián részben diplomáciai, részben katonai természetű kérdések kerültek szóba. A főthéma a Balkán-helyzet és annak az eshetőségnek a megvitatása volt, hogy Bulgária és Törökország között háborus összeütközés támadhat. Román részről egyáltalán nem tiltakoztak, hogy rossz szemmel nézik és veszedelmes tünetnek tartják a bulgáriai forradalmi jellegű terjeszkedési törekvéseket és a macedonbizottságok mozgalmát, amelynek célja a román partvidéken egyelőre török autonóm tartomány formájában megalapítani Dél-Bulgáriát. Kifejezésre jutott, hogy Románia nem engedheti meg, hogy ily módon kétféle is körüljogjék és beékeljék. Ha Bulgária nem tudja megfékezni a lázongó és garázdálkodó elemeket, akkor Románia kénytelen lesz esetleg részleges mozgósítás által idejekorán nyomtatékosan tudatára adni Bulgáriának ezt az eltökélt szándékát.

Már a tervek is meg vannak állapítva egy ilyen csapafelvonnás céljából. De vannak egyéb körülmények is, amelyekből Bulgária meggyőződhetik Románia szilárd e határozásának veszedelmes következményeiről. Tárgyalások vannak folyamatban a végből, hogy a cár legyen a keresztatyja a trónörökösnek születendő gyermekének. Ebben az esetben a cár Bukarestbe utaznék s ez a látogatás világosan és félreérthetetlenül megmutatná a forradalmi elemeknek azt, hogy mi készül a Duna jobbpartján.

London, augusztus 13.

A macedóniai eseményekről ide semmiféle hiteles hír nem érkezett. A Daily Telegraph levelezője azt sürényzi Konstantinápolyból, hogy a porta konokul megtagad minden információt, míg ellenben a bolgár kormány riasztó híreket terjeszt Törökország fegyverkezéséről, hogy az európai közvéleményt a szultán ellen hangolja. Így a Times levelezője, nyilván félhivatalos sugalmazásra, azt sürényzi Szófiából, hogy a török kormány az ütszkübi török polgárok közt 5000 fegyvert osztott szét, nyilván abból a célból, hogy a keresztényeket megtámadják.

London, augusztus 13.

Mint a Reuter-ügynökség Szalonikiból jelenté Monasztir közelében nagy harc folyik.

Új orosz helytartóság. Pétervárról jelentik: A cár által tegnap aláírt ukáz elrendeli, hogy az amuri főkörmányságból és a Kwantung területből külön helytartóságot alakítsanak. A helytartó és terület polgári kormányzatának minden ágában a legfőbb hatalmat fogja gyakorolni, mely hatalom a minisztériumoktól elvonatik. Az ő kötelessége lesz gondoskodni a kínai keleti vasút mellett levő vidékek biztonságáról, nyugalomáról és hasznélvezetéről, valamint a helytartósággal szomszédos és a határon túl fekvő birtokok orosz lakosságának érdekeiről és szükségleteiről. A helytartó hatásköréről és kötelességeiről szóló törvény kibocsátásáig a távol Kelet igazgatására nézve 1845-ben a kaukázusi helytartósághoz kibocsátott rendelkezések lesznek érvényben. E területeknek a szomszéd államokkal való diplomáciai viszonyára vonatkozó intézkedések a helytartó kezébe koncentrálnak. Reá ruházzák a Csendes Óceánon levő hajóhad és e terület összes csapatai fölött a parancsnokságot is. Egy külön bizottság a császári elnöksége alatt fog arval foglalkozni, hogy a helytartó intézkedéseit összehangba hozza az általános állami intenciókkal és a minisztériumok működésével. Alexejev főhadsegéd, akit a távol Kelet helytartójává neveztek ki, megbízást kapott, hogy terjeszsen a császárra elő javaslatot a reá bízott terület kormányzata ügyében.

HIREK

Fils d'un forgeron.

Egy barátunk jött haza utazásából. Idegen országokban járt s megfordult Párisban is, a városok-városában. Faggattuk, mi jóban volt része, mi szépet, nagyot látott? Hát erre úgy hirtelenében bajos volt megfelelni. Az embert külföldi kalandozások idején annyi nevezetes látnivaló, eleven impresszió lepi meg, hogy azt sem igen tudja, hol kezdje el. Hanem azért, úgy találomra, mégis kiragadott valamit a gyűjteményéből.

— Párisban többek között Garnier szobra keltette fel figyelmemet — mondotta egy kis keresgélés után — s első sorban a felirata. Annak a szövegében az is benne van, hogy: *fils d'un forgeron*.

„Fils d'un forgeron,” — vagyis: egy kovácsnak a fia. Hát az emberünk ezt látta meg. Alighanem demokratikus irányzatban van kiélesedve a szeme. Nyilván a franciák sem idegenek ettől a szellemről, különben nem tartanák fontosnak, hogy az ő nagyemberüknek, a hírneves szobrásznak, a Nagy Opera megalkotójának emléksobrán ott legyen a *forgeron* is. Aki bizonyára nem valami rengeteg vagyoni, nagy befolyású forgeron, hanem inkább csak amolyan apró kis kovácsmester, talán éppen falusi patkáló kovács, akinek ugyancsak nagy gond volt a vállán a gyerek, nem is egy, hanem tán egész sereg. Aztán az egyik mégis csak az első közé került. Az apja is segítette, ahogy éppen tudta, s a gyerek is marakodott az étellel, amíg ki nem fogott rajta, bohém kedvvel, a talentum szivós makacsságával. Aztán csak bekövetkezett, hogy egy öreg, tisztas kovács, meg az ő hűséges öreg párja könnyes szemmel betűztette ki a párisi újságlapból, hogy a fiukból ember lett, majd az is megtörténhetett, hogy az a két öreg ember remegve ölelte a szívére a fiút, a híreszt, mikor az elérkezett dícsőséget a szülői hajlékba ment kipihenni.

Ilyen meleg, kis mese fakadhat csak annak a feliratrak a nyomán, meg annak a megérzése, hogy francia földön igen nagyon erős az egyszerű polgárnak a megbecsülése, ha arra való érdemet mutat. Már a föld is ezt a szellemet árasztja ki magából, amelyből az a legfőbb erő csuszosodott ki, hogy a legalacsonyabb sorsban született francia, akár csak egy csekélyke patkáló forgeronnak az ivadéka is eljuthat arra a legmagasabb polera, amelyen ősi nagy dinasztiák utódjaival egyenlő rangban és tisztességben intézi népének a sorsát. Nincs abban sem elvetni való, ha dus családok gyermekei jutnak el szép állásba, vagy kiváló művészsorba. De kell lenni mégis valami különbségnek a két-féle pályafutások között, a francia szemében

legalább mindenesetre, mert nem igen szokásos, hogy szobrok oldalára amott a Szajná-tól szeldelt országban azt vessék ki, hogy a megörökített férfiú ettől vagy attól a nagybirtok vicomte-től vagy márkától származott. Mert ha tehetség, vagy genie, mely jól ki-pelyhezett bölesében látta meg a napvilágot, a családi vagyon támogatásával célhoz jut, — ez természetes dolog és egyszerű kötelesség, ellenben koldustarisznyával a magasba érni, ez érdem és büszkeség.

A francia annak látja. A francia erősen át van hatva annak a tudatától, mit tesz a jólét kényelmes hullámain szelid ringással a dícsőség ölébe hullni, s mi az, koplalva, sziklás, tövises meredélyen felkapaszkodni a csillagokhoz. A vagyon az a biztos alap, amely ajtókat, világokat megnyit, amelyeken át a világ, az emberek ismerete, az életrevalóság bőven és gyorsan megterem, a vagyon önértékét és szárnyat ad. A szegénység, a nyomor, az fekete, nyúlós hinár, amely kint, gyötrelmet, megaláztatást szór a benne gázolva törtétre, abban az elmerülés, a letörés ezer oduból leskelődik az áldozatra. Merész szóval, tekintélyes vélemények ezt hirdetik: a genie előtt nincs sziklafal, akadály az nem ismer, ezer poklon át is keresztlül tör. Amelyik elzúlik, nem volt igazi lángelme, akár a gazdagság méltelyezte meg, akár a nyomorúság útján hullott el. Sőt, hogy a kinlódás még legfőbb iskolája, tisztító tüze, illet forrása a művészeknek. Petőfi sem lett volna az, aki lett, ha majoreskonak születik. A lángesz a mindenség titkos nagy erői szülők és kísérik csillag-útján.

Ez ragyogó, művészgondolkozáshoz illő hit, de ki tudja meggyőzően bizonyítani? A művészet történelmének statisztikája csak azok-ról a nyomorból feljutott fényes alakokról tud, akik fölvergődtek a magasságba, de nem jegyezhet fel a szárnyszerűt, megtört lelkeket, akiket rendkívül súlyos életkörülmények tulságosan korán, vagy nagy erővel nyomtak vissza a végzetes elernyedésbe.

A francia érezhet valamit ebből a fel-fogásból is, mert különben nem jelölne meg fényes betűkkel híres művészenek az emléksobrán, hogy alacsony sorsból lett nagygyű.

Omár.

Budapest, augusztus 13.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Augusztus 13-ikén új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hír.** Toldy László székesfehérvári főlevéltáros ma kezdette meg hat heti szabadságát s a fővárosból elutazott.

— **A király születésnapja.** A király születésnapjának évfordulóján, augusztus 18-án délelőtt 9 órakor ünnepes szentmise lesz a budai királyi vártemplomban, ahol meg fognak jelenni a főudvarmesteri hivatal és a várkapitányság tisztviselői. A templomban délután 5 órakor szentbeszéd lesz, utána litánia áldással. — A hivatalos főistentisztelet ugyanaznap délelőtt 10 órakor lesz a budavári koronázó Mátyás-templomban, ahol Vassary Kolos bíboros hercegprímás fog pontifikálni.

— **Az angol király Marlenbadban.** Marlenbad-ból táviratozzák, hogy Edward angol király inognitában lord Lancaster néven különvonaton ma délután 3 órakor odaérkezett. A pályaudvaron lord Plunket bécsi angol nagykövet, a járási kapitány és a marlenbadi polgármester fogadta.

— **Főhercegnők a dobsinai barlangban.** Dobsináról táviratozzák: Henriette Gabriella és Isabella főhercegnők ma délelőtt auto-obilon és hintón Alsó-Tátrából kirándultak Dobsinára a jégbarlang megtekintésére. Hanway igazgató kalauzolta a fiatal főhercegnőket. A jégbarlang szépségeitől elragadtatva, élénken érdeklődtek a főhercegnők a nemrég lefolyt keresztyén-ünnep iránt. A barlang nagy termének sima jégén maguk is csuszkáltak a főhercegnők. Ezután a barlang emlékkönyvében nagy buzgón keresték utolsó itt-dőzősükkor beirt nyelveit és emléküi virágokat téptek, Fejér szállodájában megebedtek, azután el-

koosztak a gyönyörű sztreghenai sziklakapuhoz, ahol amatőr fényképeket készítettek. Vervavon újra automobila szálltak és visszautaztak Alsó-Tátrafüredre.

— **Világos.** Világosnál, Világosnál huszárk könnyeznek... Világosnál egyidőre meghalt Magyarországon ezeltől ötvenedik esztendővel. Hogy huszárk könnyeznek, ez bizony nagyon is halványan fejezi ki a tragédiának azt a rettenetes utolsó jelenetét, ami ott lejátódott. Egy nemzet kezéből kicsavarták a fegyvert; a hatalmas orosz gyűrűben a lefegyverzett sereg nem azt jelentette, aminek ma tekintjük a jelenetet, borús epizódok ennek a nemzetnek viharokkal teli életében, hanem a végpusztulást. Isten csodája, hogy kihever-tük a csapást s mindazt a többi szerencsétlenséget, ami annak nyomába elkövetkezett. Ma van a fegyverletétel napjának ötvenedik fordulója. — Az idők azonban változtak. Amit a mult vétkezett, sok tekintetben megkorrigálta a jelen s e pillanatban éppen olyan küzdelmet élünk, amiben benne foglaltatik a biztosíték arra nézve, hogy a magyar jussok győzedelmeskednek a jövőben is. Ilyenformán az évforduló, különösen az ilyen nagyon gyászosnak — némileg vesztettek jelentőségéből. Ki gondol ma már azzal, ami csapás ért a multban. Hiszen éppen most kezdünk tudatára ébredni annak, hogy nem a mult felett való merengés a földatunk, hanem a jövő kiéptése.

— **A miniszterelnök iskolatársai.** Gróf Khuen-Héderváry Károly ezeltől harminctól évvel feli-értéti vizsgálatot a pécsi zirci rendház főgimnáziumán. Az érettségi vizsgát két növendéknek elhatározták akkor, hogy bizonyos időközökben találkoznak. Mára volt kitűzve az összejövetel, amelyre gróf Khuen-Héderváry is kitéléssa helyezte megjelenését. Tegnap este azonban a következő táviratban mentette ki távolmaradását:

A mai nap harminctövéves ünnepén, sajnos, nem jelenetek meg, pedig éppen most esett volna jól azok között lenni, akikhez zavartalan baltársi és baráti kötelekkel üzünk. Fogadjatok szívem mélyéből eredő meleg üdvözlésemet. Isten áldása kísérjen továbbra is az élet utain. Szerető iskolatársatok, Khuen-Héderváry Károly.

— **A világláró bajor herceg.** Ruprecht bajor herceg nyolc hónappal ezelőtt világlárlúli utra indult a feleségével s a mig Ázsiában járt, otthon azt rebes-gették az újságok, hogy boldoglatlan frigyétől akarja bontani. A hivatalos ósfolat azt adta hírül, hogy a hercegnek valamelyik japán kikötőben megbetegedett s a herceg azért folytatta az útját egyedül. Most egy müncheni távirat arról szolgál értesítéssel, hogy Ruprecht herceg feleségével nyolc hónapi utazásáról visszatért. A hercegi pár a possenhofeni kastélyba, Károly Tivadar herceghez utazott.

— **Rákóczi-ünnep.** Szentesen augusztus 15-én ünneplik meg Rákóczi emlékeztét. Az ünnepi beszédet dr. Molnár Jenő országgyűlési képviselő tartja. Az ünnepélyes részvételnek Lengyel Zoltán és Bakonyi Samu képviselők is. — A petrozsényi egyetemi hallgatók és középiskolai felsőoktatási tanulók 15-én, Ponory Sándor országgyűlési képviselő védnöksége és Heinrich Viktor főmérnök díszelnöksége mellett, a kassai Rákóczi-szobor javára ünnepélyt rendeznek.

— **Kiss Áron püspök életveszélyében.** Komoly veszedelem fenyegette a napokban a tisztántúli evangélikus református egyház egy főpásztorát, Kiss Áron debreceni püspököt. Az ősz egyházió s szaboleme-gyei Dégben volt látogatóban vejenél, Oswald Pál evangélikus református lelkészénél. Szakadó esőben érke-zett a püspök a faluba s alighogy a paplakban meg-szállott, elemi erővel tört ki a vihar. A vadul tom-boló orkán gyökerestül tépte ki a fiatalabb fákat, majd belekapaszkodott a református templom tornyába és óriási robajjal ledöntötte. A torony romjai má-szányi súlyllyal zuhantak a templomra, amelynek tebe-zete beomlott; a templom tornyában álló paplakot sem kímélték meg a fékevesztett elemek, az odacsapko-dott omladékdarabok beszakították a lelkészlak te-tejét s az oldalfalakat súlyosan megrongálták. A kis ház lakói halálos rémület tartotta fogva. Az iszonyat alatt csak fehérbaju aggyastán örzte meg fenségese nyugalmát. A borzalom pereoiben imádkozott. Másnap reggel Kiss Áron püspök a templom romjai előtt, a szabad ég alatt istentiszteletet tartott. Az egyház-fejedelem a vallás igével vigasztalta meg a nehéz sorossal sújtott lakosságot, amely a vihar következté-ben kényerét vesztette.

— **A királyi vártemplom bucsója.** A budai királyi vártemplom főistentiszteletének évfordulóján, augusztus 19-ikén bucsó lesz a királyi palota templomában. Az ünnepes szentmisét délelőtt 10 órakor tartják meg. Délután 5 órakor lesz a Szent Jób kitétele, utána szentbeszéd és ünnepes vacsernye.

— **A pápa állapota.** Rómából jelenik: A pápa ma reggel sétát tett a vatikáni kertekben. Délután a szentatya az argentiniai követet fogadta a követéség titkárával együtt, továbbá Peru követét és Uruguay-nak berlini követét, akik azzal a különös megbízatás-sal érkeztek ide, hogy ő szentsegének kifejezés-kormányai szerencsekvínait. Ma megkezdik a XIII. Leo pápa által lakott helyiségek megnyitását.

— **Tolsztoj és a német császár.** A lipcsei bíróság törvényt ült Tolsztoj felett. Törvényt ült és elítélte. Zárt ajtó mögött, a nyilvánosság kizárásával. És éppen azt a férfit, ki a világosságért, a lelki szabadságért harcolt egész életében. Még pedig rettenthetlen bátorsággal. Nem ijed meg az orosz börtönök rettenetességeitől. A lipcsei bíróság ítélete sem fogja letéríteni utjáról. Az ítélet, melynek értelmében *Ne ölöm könyvének* összes Németországban feltalálható példányait meg kell semmisíteni, mert a nagy orosz többször megsértette benne a német császárt. A könyvet 1900-ban, Humbert olasz király meggyilkolása alkalmából írta Tolsztoj. Keményen elítéli ezt a gyilkosságot, minthogy ellentétben van Krisztus tanításaival. De vajon, veti fel a kérdést Tolsztoj, a királyok Krisztus tanítása szerint cselekednek-e mindig? Százszor és millió olyan emberre, kiket a királyok utasítására vagy beleegyezésével ölnek meg, alig-alig jut egyetlen meggyilkolt uralkodó. A kivégzések, a börtönökben véghezvitt kegyetlenések nem versenyeznek-e az anarchisták elkövetett borzalmasságokkal? Am az anarchisták mégis oktanok. Mert csak balga ember hiheti, hogy az uralkodók meggyilkolása segíthet a népek sorsán. Hiszen az uralkodók tulajdonképpen ártatlanok. Nevelésükben keresendő a hiba. Nevelésükben, mely főleg háborúra, vagyis tömeggyilkolásra tereli figyelmüket. Ezeknek a fejtegetéseknek képesen aztán sok olyan vonás található, mely nagyon is szembeötlően ráillik II. Vilmos császárra. De érdekes, hogy ezek a helyek csak az orosz kiadásban fordulnak elő, a német fordításokból hiányzik és így az ítélet csak arra a néhány példányra vonatkozik, mely a német bizománysal található. És még érdekesebb, hogy az ítélet nélkül vajmi kevés német tudott volna az inkriminált kijelentésekről, minthogy Németországban sem szabadgálnak az utcán az oroszul olvasó emberek. De most mindenki tud róla. Tud a lapok útján, amelyek kimerítőn foglalkoztak a lipcsei bíróság ítéletével. Foglalkoztak tárcában és vezércikkben, hírvirágban és törvénytörvényi tudósításban. Szóval, a győztes megingt Tolsztoj. Gondolatiról tudomást vesznek, nézetei a lelkekbe plántálódnak. Hiába való volt tehát a német kiadások lojalitása. Nem is egészen tréfaszámba veendő tehát némely német lapnak olyasforma okoskodása, hogy az egész pört néhány berlini orosz „diplomata” inszenírozta. Célzék, egész Németország tudja, mint vélekedik Tolsztoj a császárról. Ha ezek az urak hallgatnak, nem juthatott volna a szász államügyészségnek eszébe, hogy hivatalosan lépjen fel olyan rópirat ellen, melyet Németországban ugyiszólván senki sem olvasott. Az államügyészek tanulhatnak a példából!

— **X. Pius és a sajtó.** Egy római bíráds jelent, hogy az *Osservatore Romano* írhivatalos cikke emlékeztet arra, hogy a pápának joga van ahhoz, hogy megkíméltesse a sajtó részéről való pressziótól, amely befolyásolhatja jövődéli elhatározásainak hatását és tévútra vezetheti a közvéleményt azoknak megítélésében. Az *Osservatore* elismeri, hogy a sajtó a legutóbbi események alkalmával szolgáltatott a szentszéknek, de felhívja a sajtót, ki önmaga a katolikus orgánumokat, hogy a pápa cselekedeteivel szemben tiszteletteljes várakozást tanúsítsanak és tartózkodjanak minden kommentártól és fetegetéstől, amely ezeknek a cselekedeteknek prejudikálhatna.

— **Aranyismerés Aldor.** *Kristóffy* János apátkanonok, makói római katolikus piébános augusztus 16-án tartja pappá szenteltetésének 50 éves jubileumát. A kiváló főpapot, akit az egész város közönsége becsül és szeret, csak néhány éve helyezte át Dessewffy megyéspüspök a szomszédos Apátfalváról Makóra. A katolikus egyháztanács nagyszabású ünnepségekre készül a jubileum alkalmából a főpap nagyobb összegű alapítványokkal emlékezik meg az alkalommal Makó város kulturájának intézményeiről. Az ünnepelt *Kristóffy* József országgyűlési képviselőnek nagybátyja.

— **A főkapitányság költőzködése.** A főkapitányság hivatalai költőzködnek. A Zrínyi-utcai épület a nagy ügyforgalom miatt szűknek bizonyult és még az év elején megvásárolták a szomszédos Béla-utcai palotát. A renoválással elkészültek és a rendőrség hivatalai átköltöznek az új épületbe. Ma költöztek át: a közigazgatási osztály, általános segédhivatalok központi kézbesítő hivatal és gondnoki hivatal. Ezek a hivatalok már májól kezdve a Ferenc József-tér 8. számú új épület földszintjén vannak. A II. emeletet a büntető osztály és a büntető nyilvántartás foglalja el. Holnap, augusztus 14-én költözik át az új épület első emeletére az elnöki osztály. A központi iktatás, a számvétség és a detektív osztály még hat vagy nyolc hétig marad a régi épületben, amelyet azután átalakítanak.

— **Dohánygyárak értékesítése.** A dohánygyárak országos értékesítése augusztus 20-án délelőtt 10 órakor lesz a Drechsler-vendéglő emeleti termében. Jelentkezni a *Dohánygyárak Közlöny* szerkesztőségében (Eötvös-utca 15. sz.) lehet.

— **Az okkupáció huszonötödik évfordulója.** Ma van huszonötödik esztendeje annak, hogy a felkelők hercegei szövetségesei *Stolac* körül összegyűlekeztek s augusztus 18-án Ravniciánál lemeszárolták a 32-ik gyalogezrednek kémszemlére kiküldött nyolcadik századát s ugyancsak szorongatták az első zászlóaljból álló őrséget, amelyet az elpusztulástól tudvalevőleg *Mihálics* tiszthelyettes mentett meg, aki bosnyák ruhába öltözve, az ellenség táborán keresztül segítségért hozott. A 32-ik gyalogezred akkori katonái *Hesmann* Béla nyugalmazott fővárosi tanácsnok s volt tartalékos főhadnagy elnöke alatt tömörültek s a viszontagságos napok évfordulója alkalmából, ma délelőtt 10 órakor a budavári helyőrségi templomban az ezelőtt 25 évvel elesett bajtársak lelkiüdvéért rekviemet tartottak örösi részvét mellett.

A templom főoltára előtt hatalmas fekete alapú ezüst kereszt volt feltéve jobbról, balról borszeszkandelaberekből lobogott a láng s az oltár maga is fényesen ki volt világítva. A szentély padosorai ketek szövettel voltak bevonva s a hajóban remek ravatal állt, amelyet szuronyos fegyverek s viaszgyertyák sokasága vett körül. — A templomban lassankint gyűlekezni kezdett a közönség, a bejárat előtt pedig valóságos áradat hullámozott. A volt bajtársak, akik között képviselve volt a kolduslót kezdve a ciunderes uremberekig mindenféle osztály, szívvelyesen üdvözölték egymást és nem egy meghiúsult, kedves jelenet folyt le közöttük. Az egyiknek ott csüngött a világségi és hadiárem mellett még egy-kettő, — de nyomorékká lett. Odalép hozzá egy feketébe, öltözött uriember, magasrangú állami tisztviselő kezét fog vele. — Majd mindegyik, aki akár civilben, akár állami s mas egyenruhában van, feltűzte hadiármét s más kitüntetését. Közben megérkezett a szerezőcső 8. század egyik nyugalmazott kapitánya teljes díszben, rendjeleivel: *Engelmann* Antal. A régi bakák állsztek, közlegények, földmívelők, napzamosok, mind eléje járulnak s az öreg kapitány köszöntéssel üdvözlöi őket, ebesszelgetve a rémes napról. A volt bajtársak közül többen csókolóztak, — sőt könnyeztek. A templom hamarosan megtelt s a szentély padosoraiban foglalt helyet a rendezőség élén *Hesmann* Béla nyug. főv. tanácsnokkal s *Pogány* Lajos székesfővárosi adószámviteli hivatali főnökkel, akik azután fogadták a 32-ik gyalogezred tiszti küldöttségét, amelyet *Zetler* Örnagy vezetett, továbbá a helyőrség többi tisztjét. A körösen a házierezz zenekarának tagjai foglaltak helyet teljes díszben Szibik karmesterrel. A grázsimise pontban 10 órakor vette kezdetét, amelyen a szertartást *Várdy* Géza katonai apátplébános végzte papi segédlettel, mely alatt a zenekar *Fucik* rekviemét adta elő remekül, betűtől pedig a Bibliás ember egy meghiúsult részét játszotta. A szertartás után, mely majd egy órát vett igénybe a jelenveitok a Tavaszmező-utca 7. számú kertnyelviségben lakomára gyűltek össze, ahol a 32-es zenekar játszott.

— **A kolozsvári orvosai kongresszus.** A jövő hónap 6-ikén kezdődik Kolozsvárott az orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése, melyen a közoktatásügyi kormányt dr. *Tóth* Lajos osztálytanácsos, az egyetemi ügyosztály feje, fogja képviselni. A kongresszuson igen nagy számmal vesznek részt a fővárosi orvosok is.

— **A makói községi iskolák államosítása.** A közoktatásügyi kormány a makói községi elemi iskolákat az 1903-4. tanévben állami kezelésbe fogja átvinni. A belterületen egy hat tanterem új iskola épült, a tanyákon pedig 14 állami iskola nyílik meg. Makó városa a dologi kiadásokon kívül az iskolák fenntartásához évi 22.000 koronával járul. *Wallacs* Gyula közoktatásügyi miniszter már kinevezte az állami kezelésbe vett iskolákhoz a személyzetet.

— **A Lyanevica nővérek öröksége.** Egy belgrádi telegram jelenti, hogy a Lyanevica testvérek ügyvéde örökségdísi igényt jelentett be a meggyilkolt királyné magánvagyonára, így többek közt arra a yachtra is, amelyet neki a belgrádi polgárság ajándékozott.

— **Halálosítás.** Ma délután helyezték örök nyugalomra a korepesi-úti temető balottaszházából özvegy vásárhelyi *Agorasztó* Miklósné, szül. Miroslavits Helénát. A gázszelő rokonokon kívül ott voltak: *Ploss* Sándor igazságügyminiszter, *Popovits* Sándor államtitkár, *Saceláry* György országgyűlési képviselő, a *Lyka* és *Turajó* családok tagjai, a bírói kar kitüntetései stb. A gázszertartást *Georgiadess* János gör. kath. lelkész végezte; a gázsz-zsoltosmákat *Talos* főkapitán vezetés alatt az operai énekkar énekelte. A család sirbólnál *Georgiadess* mellátta az elhunyt érdemeit.

— **Íjabb Kollerffy Koller Mihály miniszteri segédtitkár** neve szül. brugnari és praiti *Porcia* Luiza grófnő ma 35 éves korában meghalt. Temetése folyó hó 15-én délután lesz a VI. kerület, Lendvay-utca 2. számú gázszháznál.

— **Az ugrai jegyző.** A *Nagyvárad* Napló je értesülése nyomán írunk az ugrai jegyző lemondásával kapcsolatos afférekrol. Nagyvárad lapjainak ma konstátja, hogy az afférekrol szóló híresztelések alaptalanok s a helység erkölcsi életének tisztasága megoálja a pletykát, amely a jegyzőválság nyomán támadt. Olvasván e helyreigazítást annélkül, hogy bennünket erre kértek volna, szívesen adjuk meg mi is Ugra községi alaptalanul megtámadott lakóinak a kijáró rektifikációt.

— **Az amerikai nő szépsége.** Az aktualitást az amerikai női szépség emlegetésére *Dechamps* francia író cikke adja meg, aki mostanában buzgón foglalkozik ezzel a kérdéssel. És bizonyára halálan gondol majd erre az íróra a világ minden asszonyteremtője, mert *Dechamps* erősen hangoztatja az amerikai nőknek azt az alapfelfogását, hogy a szépséget nem a bőcsőben kapja a nő, hanem úgy szerzi meg később ezt a rendkívül értékes tulajdonságot. Hány, meg hány leány szívében kelt ennek az elvnek a hirtetése megkönyebbülést és buzgó reményt? Hogy még nem veszett el minden a jövőre nézve, hogy tehát részt vehet még abban a versenyben, amely tagadhatatlanul mindig általánosabban a szépség fegyverével folyik a férfiszívek meghódítására. Ama férfiszívek meghódítására, amelyek manapság egyre csökönvősebben vonják körül magukat minél bevehetlenebb bástyákkal. Most már lássuk, hogyan készíti elő magát az amerikai nő erre a versenyre, vagyis helyesebben, hogyan értelmezi azt a főnőbb említett alapelvet, mert úgy tudjuk, az amerikai nő sokkal öntudatosabb, semhogy kifejezetten a férfi libelincselésre fejleszse a szépségét. Hát mondjuk ugy, hogy az amerikai nő esztétikai érzékének tesz eleget, amikor testét szorgalmasan és következetesen gondozza, bőrét ápolja és rendszeresen tornáskzik s mindez szerinte biztos ut arra, hogy elegendő mértékben széppé váljék. Teljesen elegendő nőnek lenni, természetesen ép természetű nőnek, hogy a szépség elérhető legyen. Ez a nő öntudatnak mindenesetre egyik igen magas fokozata s legfőképpen csak vitába szállhatna a többi világrész Amerikával, ha ez az önértet valamennyire nem találna elismerésre. Mindenesetre dicserni való e kivételes önértet mellett is az a rendszer, amelylyel az amerikai nő büszkén hangoztatott alapelvét megvalósítja, ahogyan a maga szépségére törekszik. Ebben a tekintetben a régi görög női választás mintaképül s alakjának tökéletesítésére, mozdulatai formásságának az elérésére már kora gyermekégtől kezdve gimnasztikát végez. Alig van család, amely ne volna ellátva tornaeszközökkel s mihelyt a leánygyermeknél csak valami kis testi elferdülést vesznek észre, rögtön rajta vannak, hogy kellő tornászással a kis lányok alakja kiegyenesedjék. Hogy aztán a szépség megszerzésének alapelvéte meglegyen. Így az amerikai nő. Nálunk?... Nálunk nem tornáznak a nők. Legalább bizonyos széptani elv következetes kiküzdésére semmiesetre sem. Hanem, ha fölserdül a leányka, átveszi uralmát a szervezetnyomórító fűző és a luxust fejlesztő szabóművészet és azzal föl van fegyverezve az ifjú hölgy a férjszerzés ez időszertit küzdelmes harcára. A legfőbb eszköz a toalett és újra a toalett, amely ma ideát. A vén Európában olyan modort öltött már ifjú leányoknál is, hogy nyilvánvalóan elárlódik a férfihódítás gyilkos szándéka.

— **Dienes Márton szökése.** Már két hét óta keresik a külföldi rendőrségei *Dienes* Mártont s esodálats módon nem tudnak ráakadni. *Londonból* tegnap este távirati értesítést kapott a főkapitányság, hogy az idegen, akit hétfőn délelben *Londonban* láttak, csakugyan *Dienes Márton* volt. *Dienes* egy londoni magyar születésű hivatalnok ismerte meg ugyan csak őt teit jelentett a rendőrségnek. Mire a prektura detektívje kiküldötte, *Dienesnek* már nyoma veszett. A *tverpóli* és *londoni* hajálalomások folyton szemmel tartják, bár most már nem valószínű, hogy *Dienes* a vizitát logia választani a menekülésre. Mivel szeretőjét is kísérőjét elhagyta, menekülése is könnyebb lesz. A londoni rendőrség távirata mindazáltal reményt ad arra, hogy a szélhámos most már hamarosan kézzre fog kerülni. — Gróf *Szépáry* László *Rudnay* Béla főkapitány útján tudvalevőleg a fővárosi árvaszéknek tette le azt a huszonegyezer koronát, amelyet *Heggy* Jenő Berlinből visszahozott. A pénzből, amely *Dienes Márton* kiskoru gyermekei, az elhagyott asszony ma a tiszt ügyészség jóváhagyásával ezer koronát kapott.

— **Fürdőélet Vihyén.** *Vihyén*ről jelentik: A természetes meleg, vasas gyógyfürdőben az állandó vendégek száma már meghaladja az 1500-at. E hatalmas föllelődlésnek magyarázata az, hogy a kies fekvésű fürdőt *Selmeczbánya* városa, melynek e fürdő tulajdonát képezi, az évtől kezdve házi kezelésbe vette és az arakat oly tetemesen mérsékelte, hogy *Vihyén* ma Magyarország legolcsóbb fürdőhelye; a mellett berendezése teljesen új és a mai kor igényeinek teljesen megfelel, vidéke gyönyörű és a fürdőtelep maga is csinosan alakult át a teljesített nagyobb beruházások következtében. *Vihyén-fürdő* híres arról, hogy ószi időjárása állandóan derűs és kellemes. Az utóévi augusztus 23-án kezdődik, amely naptól kezdve a szobákban 40%-kal mérsékeltenek, az élelem is bámulatosan olcsó.

— **Tanulmányutján megbotogott tanár.** *Szalónikból* írják, hogy *Strauss* Adolf tanár azeiai utjától jövet odaérkezett és most nagybetegem fekszik. *Láz* állapotát nagyfokú hőség okozta. Az újságok nagy részettől írnak a tanulmányutjáról visszatérő tudósrol.

— **Sakk az iskolában.** Az orosz közoktatásiügyi miniszter rendeletét böcsőitől, melynek értelmében a lioucomokban a fakultatív tárgyak közé felveendő a sakkjáték is. A rendelet az első pillanattól különösen tetszik, de ha az ember gondolkodik rajta egy keveset, kénytelen belátni, hogy a miniszter intézkedése egészen helyes okoskodáson alapszik. A mind nagyobb arányokat öltő játékszenvedély már az iskolában kezd meg pusztulni. A kártya sokkal gyakrabban bujkál a padok alatt, mintsem azt még a legpesszimistább professzorok is álmolni mernék. Hát még a diákszobákban, ahol találkozót adnak egymásnak a pajtasok! A jó szülők nem is sejtik, hogy a derék fiu levestegét nem a sok tanulás okozta ott Pistánál vagy Lacinál, hanem a kártyajáték izgalma és a vesztése. Hát nem feladata-e ilyen körülmények között az iskolának, hogy a gyermek játék-hajlandóságát olyan irányba terelje, mely legkevésbé válhatik lelki és testi épségének ártalmára. És minthogy sporttal és játékkal nem tölthető be a diák minden szabad ideje, nem kötelezettség teljesítése az iskola, ha olyan játékokat szeretett meg vele, mint amilyen a sakk, mely amellett, hogy nem jár olyan anyagi kockázattal, mint a szerencsejátékok, a diáknak még elmélet és különösen kombináció tehetségét is fejleszti. Nem izgat annyira mint a kártya és mégis szórakoztat. A győzelem keltei érzés pedig nemesebb, mert intellektuális diadal. Nem hiányzik belőle a versenynem ambíciót növelő motívum, de azért nem rázza fel a lélek indulatát. Az ellenfelek nem állnak gyűlölettel egymással szemben, minthogy a játék első sorban nem anyagi javakért folyik, hanem mint a lovagi torna hősei, vagy mint a szellemek harcossai. A küzdelem előkelő, mert nem a véletlen dönti el, hanem a nyugodt megfontolás, az éles szem, az okos számítás. Az ész a dirigáló, a szenvedély nem korbácsolódik benne fel romboló viharra. Nem torzítja el az arcot, a lelket nem billenti ki egyensúlyából és nem csábít hamisságokra. A sakk a nyugodt, a megfontolt, amit mondják a diplomaták játéka. De viszont csapilapítóg hatást a heves vérmérsékletűekre, az izgatottabb természetűekre is, azóval nyugodtabbá teheti azokat is, akik természetüknél fogva nem azok. Így hát méltán sorozható be a pedagógiai segédeszközök közé, méltán az iskola tárgya közé. Hiszen közel áll a matematikához, kapcsolathoz hozható a kombinációtehetség fejlesztésére irányuló studiommakkal — és mégis csak játék! A diák örömmel tanulja meg és ha megezereti: hű marad hozzá. Nehezebben enged más játékok csábításának. Félig-meddig be van oltva ellenük! Nem mind megfontolásra méltó motívumok ezek? Szabad-e a pedagógusoknak rajtuk könnyedén átsiklanok? Nem szabad és nem is fognak. Hisz olvégre gondolkodni csak érdemes rajtuk. És ha gondolunk, nyert ügye van a sakknak és nem lehetetlen, hogy nemcsak diadalmasan fog bevonulni a kulturálatlanok iskoláiba.

— **Egy ezredes öngyilkossága.** Krakóból jelentik, hogy ott nagy feltűnést kelt egy ezredes öngyilkossági kísérlete. A 73. számú gyalogezred ezredese Ziembski Sándor egy ottani szálloda földszobájában forgópisztolyal jobb halántékán löbe lötte magát. Melnski bochnai ezredes éppen arra ment a szonál segítségére sietett a szerencsétlennek. Bekötözte sebeit és haldokolva szállította a katonai kórházba. Ziembski egy levelet hagyott hátra, amelyben megírja öngyilkossági kísérletének okát.

— **Lelekten ember kezébe kerültem.** — írja többek között — aki a bűrjeitákra csábított. Lassan-lassan elvitte minden pénzemet. Egy év alatt elvesztettem minden vagyonomat, még kiskoru unokaöcsém vagyonát is. Nem tudok élni tovább e csapás miatt. Ezért válok meg az élettől, ahol senkiben, még a legbecsületesebb emberben sem lehet bízni.

— **Apadó vizek.** A földművelésügyi minisztérium vizrajzi osztályához érkezett jelentések szerint az országban számottevő csapadék nem volt. A Duna közepes vizállás mellett Steintől Posonyig és Újvidéktől Tiszatorokig emelkedik, egyebütt apad. Passaunál a Duna tegnap óta 72 centimétert apadt és a mai vizállás 316 cm. Budapesten a vizállás ma 284 cm. és tegnap óta az apadás 13 cm. A Tisza vizállása alacsony, Titelnél emelkedik, egyebütt apad. A többi folyók apadó jellegűek és alacsonyan állanak.

— **Arató-ünnepély.** Darányi Ignác földművelésügyi miniszter komárommegyei birtokán az aratók részére szép ünnepet rendezett. A miniszter távollétében a főszékfelfügglő vette át az uraságnak szánt, kalászköbű font koszorút, amelyet az aratógárda szép beszéd kíséretében nyújtott át. Az ünnepség közben lelkesen éltették a népszerű minisztert.

— **Elűnt pénzestel.** Nagyváradról jelentik: A nagyvárad postahivatal Fábán Lajos nevű levélhordója ma észrevette, hogy táskájából egy az Osztrák-Magyar Banknak sz. 6 1600 koronás pénzestel elűnt. Röggtön jelentést tett, de a vizsgálat eddig eredménytelen volt. A kereskedők felajánlották, hogy a kárt gyűjtés után fedezik, mert Fábán régi hű alkalmazottja a postának.

— **Bolgett.** A mókában a művészi irányzatában egyaránt vad és szeretlen Jugend legutóbbi számában a tréfa megengedett határát elhagyja és telivel roszindulattal egarkodik Magyarországra. Egy karriakurát közöl, amelyen egy cilunderes ember egy feifort aszont a lábával rug ki a házából. A kép alatt családi értesítés olvasható melyet egy osztrák-német ad ki és így szól:

Barátainak és ismerőseimnek szives tudomására hozom, hogy sokba kerülő viszonyomat a cédá magyar személyiség legközelebbi felbontási szándékotom.

Es e ripóksghoz még jónak látja a szerkesztői megjegyzés hangsúlyozni ezt: „Előre gratulálunk!” Ez a megjegyzés 'is nyilvánvalóvá teszi, hogy ez a tréfa alapján egy igen komoly politikai véleménynyilvánítás. A véleménynyilvánításnak megvan a maga szabadsága, viszont nekünk is szent jogunk, hogy megválogassuk a viccelőket, akiknek az üléseit meghallgatjuk. Es e jogunk fegyvert ad a kezünkbe, amelylyel a német zsebére üthetünk: — visszadobjuk a gyalázkodó Jugendot. Ezt a feleletet bafazás önértelét, minden anyagi érdekek felemelkedő nemes bátorsággal adja meg a magyarság nevében Paragi Ferenc, a Magyar Kivitel és Csomagszállítási részvénytársaság igazgatója. Az érdemes vállalat kiütő vezetősége ebben az ügyben ezt a levelet írta hozzánk:

Tekintetes szerkesztőség! Van szerencsénk szíves tudomására hozni, hogy alulírtak, mint a művelődési gyakorlatotól újságírók és bírálók, tekintet nélkül az ez által szenvedett károsodásunkra, a mai napon értesítettük a Jugend kiadóját, hogy a 23-ik számban megjelent kép és közlemény folytán e lap arisztátát a művelődési beszűkített. Egyrészt mind ugyanaznak ma intézkedünk az összes alomásokon, hogy a még készletben levő példányok bevonassanak. Abban a reményben, hogy ez eljárásunk sem a közönség sem a felettes hatóságok gáncsolni nem fogják, maradjunk bafazás tisztellett: Magyar kivitel és csomagszállítási részvénytársaság hírlap-osztály, Paragi s. k.

Tegnap a New-York-kávéházban egy íróból és művészekből álló társaság megvételre jött a Jugend. Harányi Ferenc, a New-York egyik tulajdonosa levelet írt a lap kiadótulajdonosának, amelyben értesítette, hogy a lapot kitiltja a kávéházból. Ugyanígy értelmű felhívást intézett a magyarországi összes kávéháztulajdonosokhoz is, akiknek ipartestülete a kitiltás ügyében már legközelebb érkezőlevelt is hiv őssze.

— **Vasuti szerencsétlenség Budapesten.** A nyugat-pályaudvaron ma este a 10 órakor elindult szegedi gyorsvonat alig kétézsák méternyire a pályaháztól nekiment egy mozdónynak, amely a pályaudvaron magányosan várt rendeltetésére. Szerencse, hogy azon a helyen a gyorsvonat meg lassított gyorsasággal haladt, de így is több ember megsebesült a hét kocsiából álló gyorsvonat utasai közül. Egy első osztályú kocsi ugyanis felborult, minek következtében utasai közül Fellner Emil szegedi cégvezető neje, aki férjével együtt utazott, és Ulrich Salamon galiciái kereskedő könnyebb sérülést szenvedtek. Ugyanabban a kocsiban volt még Prevozt, a kecskeméti huszárezred parancsnoka s még ketten, akiknek neveit azonban nem tudják, mert gyorsan kisérték a pályaudvarból.

— **Az automból áldozata.** Nagy-Szebenből jelentik: Néhány nappal ezelőtt az orrságunton Veszény és Talmacs községek között Sztója Anna paraszasszonyt egy automból elgázolt. A szerencsétlen asszony 11-én meghalt. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy az automból tulajdonosa és kormányosa Brinceanu Simon, aki a román hadseregben mint kapitány szolgált. A megyei hatóság jelentést tett az esetről a belügyminisztériumnak és megkérte, hogy a külügyminisztérium után kérjen kárpótást az elhunyt családja részére és egyzersmind kérje Brinceanu Simon kapitány megbüntetését.

— **Gyorsírási tanfolyam.** A Nőtisztviselők Országos Egyesülete által fenntartott magyar és német levelező- és vitagörögírási tanfolyamok e hó 9-ikén nyertek nyilvános vizsgálatot befejezését. A vizsgálat, melyet kiváló szakértők vezettek, igen szép eredményről tett tanúságot és újabb bizonyosságul szolgált annak, hogy az egyesület tanfolyamai a szakmunkavégzés terjesztése tekintetében eminens iontosságúak. Újabb tanfolyamok szeptember hó 1-én kezdődnek. Az új német, francia, angol nyelvi és levelezési, könyvviteli, magyar és német levelező- és vitagörögírási és gépírási tanfolyamokra már most lehet jelentkezni az egyesület hivatalos helyiségeiben (IV. Nádor-utca 17. sz. l. em.) naponta 9-12 és 2-8 óra között.

— **Turista-szerencsétlenség a Tátrában.** Tátráról táviratozzák: Tegnap reggel a nagy papirovgyben a Zöld-tó fölött egy turista holttestére akadtak. A turista a lomniól csusot akarja megmászni két társával együtt, de egy meredek sziklafalról lezuhanat és összezsuzta magát. A nála talált írásokból megállapították, hogy a neve Lustgarten Vladislav s egy krakói orvosnak a fia. Két társának nyoma veszett.

— **A párisi katasztrófa.** Ma temették el Párisban a borzalmas földalatti vasuti szerencsétlenség ötvenhat áldozatát. Hogy elejét vegyék ama holttestek fölözásának, amelyekhez hozzátartozók nem kérték ki, a községi képviselőt elhatározta, hogy e holttesteket holnap eltemetteti. A kaszárnya udvarán, ahol a holttestek egy részét kiterítették, a város holnap gyászünnepet rendez, amelyen Combes miniszterelnök is beszedet fog mondani. Monson angol nagykövet a községtanácsnak ma adta át Lansdowne márkai angol külügyminiszter táviratát, melyben a miniszter kifejezésre juttatja Edvard király részvételt a katasztrófa. Altalában a világ minden részéről érkeznek részvételtáviratok a kormányhoz és a városi képviselőtestülethez.

A Metropolitain-vasut igazgatótanácsának elnöke értesítette a Szajna-prefektust, hogy 20.000 frankot bocsát rendelkezésére első segítség gyanánt az áldozatok nyomorba jutott családjai számára, akiknek részére a Figaro és más lapok is gyűjtést indítottak.

A Maim szerint a földalatti vasut katasztrófájának okaira nézve megejtett bírói vizsgálat adataiból kiderült, hogy azok különböző természetűek és a felelősség különböző tényezőkre hárul. A vizsgálobíró ezért meghatározott irányban kívánja folytatni a vizsgálatot és elsősorban meg fogja állapítani, hogy mennyiben hibás a személyzet és azután fogja vizsgálni az üzemszolgálat ellen emelt panaszokat.

Sok családot nagyon súlyosan sujtott a katasztrófa. Így a Didon-familia öt tagját vesztette el. A klerikális újságok azt követelik, hogy az egyházi gyászünnepségen, amely a legközelebbi napokban a Notre Dame-templomban lesz, Loubet elnök és az összes miniszterek megjelenjenek. A Gaulois figyelmeztet arra, hogy a bazilregás áldozatait rendezett gyászünnepségen megjelent Faure elnök; akkor gazdag arisztokrata családokról volt szó, most pedig szegény munkásokról, a kiknek republikánus érzelve minden kétségén fölül áll.

Bienvenu, a Metropolitain-vasut igazgatója részletesen nyilatkozott a katasztrófa keletkezéséről s kijelentette, hogy véleménye szerint a motor-kocsi egésze a nagy menetsebesség folytán öltött nagyobb mérvet. — A katasztrófa tulajdonképpen okát — ugymond — én sem tudom pontosan meghatározni. De főleg azon esodálkozom, hogy az égő vonatot nem vonszolták üstént a belleivel állomás remizébe. Es esetben a vasutnak csak két és fél kilométert kellett volna haladnia, a Barbés-állomástól a Place de la Nation-ig terjedő utvonál pedig 6 kilométer.

Páris, augusztus 13.

A lakosság nagy részvétele mellett folyt le ma délután a földalatti vasut katasztrófája 19 áldozatának temetése. A temetési menet a Cité kaszárnyából indult ki, Loubet elnök, a miniszterek egy része, valamint a szenátus és a kamara elnökei képviselték magukat. Több miniszter. élükön Combes miniszterelnökkel, személyesen jelent meg. Combes beszédet mondott, amelyben elsősorban kifejezte a kormány legmélyebb részvételt, mely egész Franciaországgal együtt gyászolja a szerencsétleneket. Az ilyen szerencsétlenségek, — ugymond a miniszterelnök, — sajnos többnyire a szegényeket és kisembereket érik, mert az emberi társadalom igen gyakran kevesebbre becsüli az életet, mint az anyagi javakat. Lehet, hogy a Metropolitain-társaság nem tette meg az összes szükséges óvintézkedéseket. De meg kell várni a vizsgálatot és legalább azt kell remélnünk, hogy a kegyetlen lecke nem marad hatás nélkül. A kormány mindenesetre, amennyire lehet, mindenkori törekedni fog, hogy az emberi élet oltalmának garanciáit a hivatalossal járó veszedelmek ellenében fokozza.

A gyászünnepség után a koporsókat részint a Notre Dame-templomba, részint a St-Germain-templomba vitték, ahol a beszentelés egyszerű szertartásául történt. A gyászszertartáson nagy néptömeg vett részt. Azután a koporsókat a temetőbe szállították.

Páris, augusztus 13.

Az angol és az olasz király részvételtáviratain kívül Loubet elnök a földalatti vasut katasztrófája alkalmából a portugál királytól és királynőtól és a spanyol királytól kapott részvételtáviratokat. Vilmos oszár megbizta a párisi nagykövetet, hogy fejezze ki részvételt a francia kormányának.

— **Házasság.** Lóbi Marci, a Lóbi Dávid és fia könyvnyomda- és papírnagykereskedő-cég belfagja e hó 16-án vezeti oltárhoz a nagykanizsai isralita templomban özvegy Kohn Ödönne leányát, Margit kisasszonyt.

— **A nagyvárad tüntetés.** Nagyvárad városa ma rendes közgyűlést tartott Bethly László főispán elnöklete alatt. Stocker és Haldas Lajos a Barabás-féle beszámoló ügyben interpellált. Bordé Ferenc polgármesterhelyettes kijelentette, hogy az eset vizsgálat alatt van és addig, amíg a vizsgálat befejezése ninos, nem nyilatkozhatik. A választ tudomásul vették,

— A sós — mérge. Az orvosi tudomány mindent kikezd. A világ minden táján munkálkodik s hol innen, hol onnan kapunk hírt valami új veszedelméről, ami az életünket fenyegeti. Kapkodjuk jobbra-balra a fejünket, hogy hátha kikerülhetünk a csapásokból, erre azonban nincs mód. Mert amint elefeljuttuk testünk valamely ujjának fölfeleztettségét, már ujjal jönnek a tudós urak. Hemzseg a világon a sok mikroba, bacillus s bár annyi ezresbankot találva egyenylejük az utcán, ahány ilyen apró gyilkosok fognak fölfeleznünk csak egy kamrájában. Ez se elég azonban arra, hogy elkeserítsék az életünket. Kutató pillantással vizitálják végig az abroszunkat s ezideig még éppen csak a fogpiszkálóról tudódott ki az, hogy teljesen ártalmatlan élelmiszer. A buzgóságban immár nem eljutottak a sóig. Arról is kisült, hogy mérge. Egyáltalában nem olyan föléltetlenségű áldáshoz ez az ásvány, amilyennek nagy kedveltsége után gondolnók. Ellenkezőleg, bizonyos, hogy egy betegség töle származik vagy legalább behatása alatt kifejlik. A neurasténikusok például jórészt szervezeti savaik gyors elapadásának köszönhetik bajukat, hogy a szomjúság is erre vezethető vissza, míg viszont a vesebajok alapja a testben fölgyülemlött túlsó só. Ebben az utóbbi esetben a testszövetek egész átítódván sóval, ezek a vér majdnem egész vizanyagát magukba szívják s így ezen az uton szintén nagy szomjúságot idéznek elő. Bebizonyított dolog, hogy a vesebajok legjobb orvossága a tej-kúra, amely a legártalmatlanabb táplálkozási mód. Mindéből már most az is következik, hogy a só-fogyasztást épp oly éber gondallal kell figyelni és ellenőrizni, mint az alkohol-fogyasztást. Kétségtelen például, hogy a nagy városi vívről érendje, melyben nyíltásgöcsök a pikáns, sós tálalékok a halak, kaviár, sülték, előérangusan szervezelbontó hatásuk. Sőt azt lehet mondani, hogy ezeknél a sok sós fogyszat embereknek a szellemi élet is befolyásolódik. A sónak, nagy mértékben fogyszatva, léleklankasztó, energiaronító hatása van. Egy francia orvos pláne megsejtette azt a véleményét, hogy a felsőbb társadalmi osztályok, a gazdagok életvitelének főoka éltrendjük rendkívüli sóartalma. E szerint az angol spleen se volna egyéb, mint ama tömörkedő beszórt husnak a lelki kiütése, amit a külső Albionban elfogyasztanak. Mi igaz mindéből, még kétséges, az azonban máris bizonyos, hogy a sós is be kell venniünk ama táplálékok sorába, melyeknek fogyszatását egészségi állapotunkhoz, hajlamainkhoz mérten okosan kell szabályoznunk, mivel esetleges ártalmas volta immár kétségtelen.

— Körözött kamarás. Ilyen című hírlinkre vonatkozólag kisládát Liphay Guidó os. és kir. kamarástól ezt a nyilatkozatot kaptuk: Egyes napilapok személyemről olyan közleményt bocsátottak ki, hogy az általam Bécsben létesítendő Sporttelep Nemzetközi Állandó Lovász részvénytársaság tervének ürügye alatt — csalásokat, szélhámosságokat és óvadékszedéseket követtem volna el — s így a leggaládabb üzemek elkövetőjeként a könnyen hiszékeny nagyközönség ítélete előtt pellengérré állítottam. Aki engem ismer, az tudja, hogy e hír nem igaz, mert öntudatosan mondhatom, hogy egész életem összes tevékenységét a traber-sport és lötenyészés fejlesztésére fordítottam és e téren százezreket rugott vagyonom kockázatásával bár, nagy eredményeket értem el s ménesem, mely bázán egyik legnagyobb méneses volt évenként a legtöbb tiszteletdíjat és kitüntetést nyerte. Hogy e téren szerzett tapasztalatom és tudásom érvényesíthetősére egy európai sporttelep-egylet létesítésével Kautz Rudolf bécsi építésszel társultam és utóbb vele perbe kerültem, de általa alapítványi vádoltatom nem elég ok arra, hogy beosítottam és közbeesítésben álló családom hírnevét veszélyeztettem alapon — hasonló rágalomokkal és légből kapott koholmányokkal illessenek s mielőtt még a Kautz Rudolf építész alapítványt vádját — a törvényes eljárásnak alkalma lesz kideríteni — kijelentem, hogy ellenem semminemű vétség címén, sem feljelentés sem bármily nemű büntető eljárás folyamatban nincsen és így a közleményben ellenem felhozott adatok teljesen valótlankodnak lévén azok ellen, akik ezeket koholják és híresztelik, ügyvédem, dr. Klein Rezső után a törvényes eljárást megindítom. Kisfaludy Liphay Guidó.

— Megtorzált lelkes. A csanád-csongrádi evang. egyházmegye Petrócs Soma esperes elnöklete alatt ma Szegeden közgyűlést tartott melyben Bor Lajos nagylaki lelkes a múlt évi Kossuth jubileumi ünnepélyek alkalmából tanúsított hazafiatlan magatartása miatt dorgálásra ítélték.

— Sztrájk. Genyiből jelentik: A kömüvesek általános sztrájkot terveznek. A rendőrség a rend biztosítása végett száz-asz munkást letartóztatott és a határa szállítattott.

— A kisenévi vérengzések. Londonból táviratozzák: Az odesszai angol iktokonzul kormányának jelentést tett a kisenévi zsidóüldözésekről. Bár jelentést állítottak orosz hivatalnokoktól nyert információk alapján készített, mégis arra a következtetésre jut, hogy a vérengzés főoka a kormányzó tölénsége volt. A katonák passzívitalát, sőt szimpátiát nésték a foztogatók garádálkodását. A kormányzó csak a vérengzés után hívta a katonaságot közbelépésre, amikor magá-

tól megerőlt a savargás. Ha a hatóságok előbb intézkedtek volna, a vérengzésnek nem lett volna annyi áldosata.

— Egy eszes tea. Berlinből egy nagyon érdekes házassági dráma híre érkezik. Blanck Tódor steglitz fiatal mérnök — mint tudósítónk jelenti — már hosszabb idő óta el egyenletlenségben feleségével. A mérnök ugyanis nagyon sürtün járt el Donop asszony, egy özvegy órnagyné házához, akinek szalonjában esteiről-estére spirítusos seaneos szoktak történni. Blanckné ettől a társaságtól féltette az urát, mert mindig attól remegett, hogy valami baja történhetik. Az asszony kért, könyörgött, hogy kerülje azt a házat, a férj azonban mitsem akart hallani felesége aggodalmairól és még sokkal sürtüben járt el Donop asszony szalonjába. A házastársak között emiatt lassankint nagyon elkeseredett lett a viszony, gyakran volt közöttük heves jelenet is, végre pedig a férj be akarta adni neje ellen a válókeresetet. Az asszony azonban ebbe semmi áron sem akart beleegyezni, mert féltette két kis gyermekének jövőjét. Tegnapielőtt szintén heves viták voltak a férj és feleség között, mert Blanck este újra el akart menni Donopnéhoz. Azután pedig mielőtt hazulról eltávozott volna, még egy eszes teát ivott meg otthon. Alig ért azonban fel barátjának lakásába, a mérnök egys. erre rosszullettől kezdett panaszkodni és egy jelenlevő orvos megérzési tünetek konstátált rajta. Erre hirtelen gyomormosást eszközöltek a göcsökkel kintlók mérnökön és értesítették a dologról a rendőrséget. A mérnök gyomrában tartalmát, amely a gyomormosásnál előkerült, lepeosoltva átadták vegyelemzés végett egy törvényeszkí vegyszárnak. A mérnök, amikor egy kevéssé magához tért, azt mondta, hogy a feleségét gyanúsítja mérgekeveréssel. E nyilatkozat alapján a rendőrség házkutatást tartott Blancknél, de a kutatásnak semmi terhelő eredménye nem volt. Az asszony azt mondta, hogy férje az egész mérgezési históriát maga rendezte, hogy okot találjon a válásra, amibe ő gyermekeik jövője miatt nem akar beleegyezni.

A vizsgálat megindult a rejtélyes ügyben, hogy kiderítse, vajon melyik félnek van igaza.

— Nyári mulatság. A Budapesti Kávőfőzők Szakegyesülete rokkant és segély alapja javára augusztus hó 18-án a Hermina-kertben mulatságot rendez.

— Életut artista. Aki a régi Somossy-orfeumot gyakrabban látogattak, bizonyára emlékeznek egy alacsony termetű, örökké mosolygó emberkére: Halm Willire, aki mint bécsi népének lépett fel a bretilin. Most Bécsben megmérgezte magát. Halm Willi 1896-ban, a kiállítás esztendőjében járt legutóbb Budapesten. Ős Budavárában is énekelte és akkor még híres Seidl-lel, akinek méltó riválisa volt. Az utolsó időben nyomorgott és nyomorgása kergette a halálba. A szerencsétlen ember, aki érezte, hogy napról-napra nehezebb lesz a megélhetése, ciankáliával mérgezte meg magát. De jó kedve még halála előtt sem hagyta el. Egy leveleiben, amelyben lakásadónójától busozik, ezt írja többek között:

— Jó kedvvel halok meg. Bátoraságot ittam. Képzelle, ötnegyed liter bort ittam, én, aki soha sem szerettem a bort. Halálom előtt iszákos lettem!

A mérget a szegény fiú borban föloldva itta meg.

— A dohányjövődéki igazgatóság költözése. A budai várbán befejezéséhez közeleg a pénzügyminisztérium új, díszes palotájának építése s abba már az őz folyamán beköltöznek azok a hivatalok, amelyek jelenleg a fő-utcai épületben működnek. A fő-utcai épületbe viszont költözik a dohányjövődéki igazgatóság, mely a kilenvenes évek eleje óta a Kálmán-utca egyik szűk bérházában van elhelyezve.

— Gyilkosság a nagykövetségen. Pétervárról jelentik: Tegnapielőtt meggyilkolták a francia nagykövetség portását s a vizsgálat kiderítette, hogy a gyilkos gyújtogatni is akart a portás lakásában. Reggel nyolc órakor a nagykövetség Kalmács nevű hatvanhárom esztendős portását átmetszett nyakkal, holtan találta meg a nagykövetség épületében. Két szobából álló lakása teljesen föl volt forgatva s a gyilkos minden értékes tárgyat elloptat. A gyilkos a portás ágyát is föl akarta gyújtani, de a tűz magától elaludt. A nagykövetség egy szolgálja elmondotta, hogy egy Mihajlov Alexej nevű paraszt, aki a nagykövetség konyhájában szolgált, reggel hét órakor hirtelen eltávozott a portás lakásából. Mihajlovot letartóztatták s a paraszt be is vallotta a gyilkosságot; azt hitte, hogy a portás gazdag ember s azért gyilkolta meg, hogy kirabolja.

— Örkuss. A Sidoli örkuss mindig azon van, hogy a közönséget ujdonságokkal lepje meg. Most is egy sikerült fényes kiállítás némajátékot hozott színe Szibéria címen; melyben 300 személy 70 személyből álló balettkarral és 66 fő vesz részt. Ez a némajáték híven festi el a szibériai életet, Szombaton és vasárnapon mindkét napon, mindkét előadásban délután 4 és este 8 órakor körül színe Szibéria. A délutáni előadásban minden felnőtt az ülőhelyeken egy 12 éven aluli gyermeket ingyen, minden további föl bolyár lefizetése mellett vihet be.

— Az osztályosorjatek húszas. Az osztályosorjatek mai húzásán huszecer koronát nyert 88643, kétes koronát 55241 39470 18920, ezer koronát 92272. Összes koronát 91575 10820 9036 18993 43062 4320 90427 50762 60879 82680 21427 71293 22462 86036 75525.

(x) Capillator tudományos alapon készült egyetlen biztos és azonnal ható hajúvesztő és hajapolószer minden hajbetegség, őszülés és kopaszodás ellen. Egy üveg ára 5 korona. Főraktár: Magyar királyi gyógyszerár Budapestben, Marokkó-utca 2, valamint minden nagyobb gyógyszerárban és drogueriában is kapható.

A széniorok.

A budapesti nyári meeting alatt szénior verseny is lesz, melyben csak ötven éven fölül levő urlovak vehet részt.

Öt Barrison láný Ős-Budában Zeugelt egy vidám éneket, Melyet, bár annak már hat éve, A lelkom sohasem feled. A vers rejténje gyönyörű volt, És még gyönyörűbb a hatás... Így szolt: — A legszebb itt a földön A ló, a ló, a lovagolás.

Azóla láttam sok lovaglást, Ah! íá dalom a versenyen, Honnan oly ritkán tértem én meg Örvendő szívvel, nyeresen. Búsan néztem a messzeségbe... Igen... Ma már a nóta más... Nem... Nem a legszebb itt a földön A ló, a ló, a lovagolás...

Ma az emlék újból felébredt, Valóban ez dicső dolog, Egy hét mulva már lovagolnak A tisztes, jó széniorok, Köztük mindegyik híres ember... Nepeza Elek s nyolc többi más, Ki valja: Legszebb itt a földön A ló, a ló, a lovagolás.

A gyors idő régen elszállott, Mely ifjúságot leartat, Sok más dolog már nem marad meg, Mig a lovaglás megmaradt... És fejnyerinek a lovak majd: Minő térdek, mily váltózás!... Ah! másképpen ment hajdanában A ló, a ló, a lovagolás.

A tékozló fiu.

Dienes Márton berlini szállodai számláján a magyar állam volt kénytelen kifizetni.

Te rossz fiu, te csintalan Hát kellett ez neked? Nem volt elég, hogy elvitted A sok, sok pénzeket?

Nem volt elég Szapárytól A husz-ezer forint? S most a hotelben nem fizetsz Krajcárt sem odakint.

Szégyent hozasz fejünkre, im, Ó mégse járja ám, Hogy szálloda-költségedet Vesszik meg a hazán!

A portás és a lohdíner S a pinór odakint, Az álmakassza pénzait Most várva-várja mind.

Te tékozló, te rossz fiu Ki innen elfutál, Az álmakassza, mondhatom, Téged nagyon utál.

S ha ezt még többször megteszed, Úgy sok pénz oda! Nyakunkra jár a számlát mutat Majd minden szálloda.

De szemrehányának emitt, Azt hisszük, nincs tere; És minden megbocsátva lesz, Csak vissza ne gyere.

Ó kérlek, miközben ne jőjj, Vezeklése se kell; Akkor se, hogyha százszor is Számlát küld száz hotel!

Iubon marad a jó fu,
Es elmegy, aki rossz;
Te elmész, ámdé itt marad,
Singer, a kis piros.

sz.

FŐVÁROS

(*) A szemétfuvarozó vállalat kérelme. Id. Csézy Lajos, a szemétfuvarozó r.-t. vállalat nevében, arra kéri a fővárost, hogy vegyen át a részvénytársaságot 12.000 darab részvényt, mert ezzel a vállalat 2/3-a rész erejéig jutna a főváros tulajdonába. A tanács azt határozta a mai ülésében, hogy a közgyűléstől felhatalmazást kér, hogy a vállalatot tárgyalásokba bocsátóhassák; a lényegre nézve a közgyűlés majd az előzetes tárgyalások után fog határozni.

(*) Gazdátlan ingatlan. A szervita-atyák svábhegyi szőlője végében, közvetlenül az ut mellett áll egy régi kisebb épület, melyet emberemlékezet óta szervita-kunyhó néven ismer a Svábhegyen nyaraló fővárosi ember. Ezt a házikót eddig a szerviták használták mindig. Abban préselvény el esztendőnként szőlőjük termését. Most, hogy a főváros a Svábhegy ama részén rendezési munkákat készít készültül-vinni. szűkségre vált a házikó eltávolítása, mert az éppen a szabályozás vonalába esik. A főváros ez okból az épület megszerzése dolgában tárgyalásokat indított meg a szervitákkal, akik azonban kijelentették, hogy nem tudják egész biztossággal, vajon az ő tulajdonukot képezi-e a kérdéses ingatlan. Annny bizonyos, hogy a konvent sok év óta zavartalanul használja. de az is meglehet, hogy a házikó tulajdonképpen a főváros. A tisztügyesség javaslataira a tanács most utasította a mérnöki hivatalt, derítse ki hát, hogy kié ez az ingatlan, a fővárosé, vagy a szervita konventé?

SZÍNHÁZ, ZENE

** Az Ember tragédiája Bécsben. Simons Rainer, a bécsi Kaiser Jubileum-színház igazgatója, az új szezon alkalmából kiegészítéi társulatát és új énekeket és énekesnőket szerzött. A színház karmesterei Mastrosi és Helmesberger lesznek. Az operaeladások előtt folyó év szeptember havában az Ember tragédiája kerül színpadra fényes díszletekkel s új jelmezekkel, amelyek Burghart és Frank színházi festők tervei szerint készülnek. A premiér szeptember hó elejére tűzték ki. Évát Körner, Ádám Schmidt játsza a kisebb szerepeket is a színház legjelesebb művészeire bízta. Az Ember tragédiája 1888-ban, a művészeti kiállítás alkalmával került először színpadra Bécsben, de akkor hamburgi színészek játszották Madách tragédiáját.

** Budai Nyári Színház. A Budai Nyári Színházban holnap, pénteken Sugár Aranka vendégfellépésével A bányaemlő című operette kerül színpadra. A darab főbb szerepeit Sugár Aranka kívül Perényi Margit, Berzsenyi Julia, Gréthy Károly, Mihályi, Környei, Csizsér és Körmendi játszzák. Szombaton Shakespeare tündéres vígjátéka a Szentiványi álom kerül színpadra, vasárnap pedig Gorkij nagysikerű drámájának az Éjjeli menedékhelynek lesz a huszonötödik, jubilárius előadása.

** Új színház. Makóról írják: A Hollósy Kornéliáról elnevezett színházat Makón augusztus 18-án, a király születésnapján nyitja meg az aradi színház. Az ünnepélyes megnyitásra megígérték lejáróljuk a budapesti színházak képviselői. A megnyitó előadás prólogját dr. Várdy Antal írta és ő adja elő. Kaffkáné-Hegyesi Mari, a Nemzeti Színház tagja szintén közreműködik a megnyitási ünnepélyen. A színház építése már teljesen be van fejezve.

A színház homlokzata dél felé néz és izléses stílusban épült. A színház 200 négyzetméter területű, melyből pedig 166 négyzetméter, van benne 14 földszinti, 14 emeleti páholy, 60 erkélyes 157 lámszék, 120 karzati ülőhely, 120 földszinti, 250 karzati állóhely. Az előcsarnok felett, melyben Hollósy Kornéliának Strobl által mintázott szobra áll, vannak elhelyezve a színház adminisztratív vezetésére szükséges helyiségek. A színházat köröskörül park övezi. A park előterében fog állani Kossuth Lajosnak Kallós Éde által mintázott ércszobra. A színház létesítése körül Lovonics József, Csanádvarmegye volt főispánának, dr. Meskó Sándor főispánának és Hervey István megyei főjegyzőnek vannak érdemei, kik a mozgalmat megindították és vezették. Dícséret illeti Csanádvarmegyét és Makó város közönségét is, akik adományaikkal járultak a színház építés kiviteléhez.

** Segély a Kisfaludy-Színház tagjainak. Az óbudai Kisfaludy-Színház tagjai a multkor történt elutasítás ellenére is, újra folyamodtak a fővároshoz segélyért. A tanács a mai ülésén 500 koronát szavazott meg rögtön segélyül s utókölségre.

** Toronyzene Budavárában. Nagyboldog-Aszszonv napján, augusztus 15-én, a koronázó templom felszentelésének évfordulóján este 8 órakor toronyzene lesz a budavári koronázó Mátyás-templom magas erkélyén. Ez alkalommal régi magyar Mária-énekeket ad elő a katonai zenekar, legvégül pedig a Himnuszot fogja játszani.

** Hangverseny. Fürschbachban e hó 10-én feny hangversenyt rendeztek, a szomszédságában le-

égett Mauthen község lakóinak ölségelyezésére. A minden számban kiváló műsorban is kitűntek a művészeink, Lindh Marcella és dr. Dalnoky Viktor. Az előkelő közönség lelkesedéssel tapsolt a magyar művészeknek, kik alig győzték ráadásokkal megköszönni a közönség tetszésnyilvánítását.

** Vidéki színművészek. György székesfejvári színházgató társulata már hosszabb idő óta Siófokon jár, ahol közkedveltségnek örvend. Az évad végén, szeptember elején a társulat Sombathelyre megy, ahonnan novemberben visszatér téli helyére, Szekesfejvárra. A társulat jelesebb tagjai Ragányi Iza, Tordai Etelka, Tomory Melissa, Gulyás Menyhért, Szabóki.

** Zenés karrikatura. Dori von Freischmecker címen egy Steinhart Géza, az ósbudavári Folies Comique kitaláló komikusa által kreált és ebben a mulatóban esténként az os tetszés mellett előadott zenés karrikatura jelent meg Klöcker Ede (VIII. József-körút 24 sz.) zeneműködőnél. A szöveget Mátyás Jenő írta, a zenét Erdélyi Fátal Leó szerzte. A karrikatura már népszerű. Ára zongorára és énekhangra 1 korona 80 fillér.

VIDÉK

— (Pestmegye közigazgatása). Pestmegye közigazgatási bizottsága ma délelőtti ülést tartott, Beniczky Lajos alispán elnöklése mellett. A közigazgatási bizottságnak ma egy igen ritkán előforduló esetben kellett döntenie. Budafok községe a második patika felállítására kért engedélyt, amit annak idején a kögyűlés és a belügyminiszter is megadott. Ilyen esetben, amikön az új patika nyitását maga a község kérelmezi, a patikus megválasztásának a joga a közigazgatási bizottságot illeti, még pedig végleges érvényességgel, minden más fórum beleszólása nélkül. A budaiok új patikára harminceket pályázt jelentkezett s a közigazgatási bizottság, szavazás után a jogot Schneider Otónak adományozta. A pénzügyigazgatóság jelentése szerint július hónapban 267,086 korona 40 fillér folyt be egyenes adóba, míg tavaly júliusban az eredmény 205,880 korona 79 fillér volt; az idén tehát az adóbevételek 31,206 korona 61 fillérrel csökkentek. Végül Tóth József királyi tanfelügyelő tett jelentést a közoktatásiügyi állapotokról s ennek során tudatta, hogy az elmúlt hónapban 21 közégi és 45 elekezeti iskola részesült állami segélyben. A tanfelügyelő javaslataira, több új iskolának és kisdudorának a szervezését határozta el.

— (Tolnavarmegyei törvényhatósági bizottsága). gróf Széchenyi Sándor főispán elnöklése alatt közgyűlést tartott, amelyen Perczel Dezso is résztvett. Heves vita támadt Szabó Károly bizottsági tag azon indítványát felett, hogy Tolnavarmegyei törvényhatósági bizottsága szavazzon jegyzőkönyvi közzétételre az országos 43-as függetlenségi pártnak, amiért küzdöme által Khuen-Hédervary miniszterelnöknek a miniszteri székből való megmaradását lehetetlen tette. Perczel Dezso, Dóry alispán és Vajay István lezszólalása után az indítványt evették a napirendről. A közgyűlés elhatározta, hogy küldöttséggel vezessék Deák Ferenc születésnapjának megünneplését. II. Rákóczi Ferenc lovasszabarára 500 koronát szavaztak meg és az alispán gyűjtötte is a hazafias célra. A központi járás szolgabírája egyhangúlag Szankovics Imre tiszteletbeli szolgabíró választott meg.

SPORT

— Balatonföldvár sportnapja. A Magyar Athletikai Klub balatonföldvári sportnapjára szombaton, augusztus 15-ikén reggel kezdődik a lawn-tennis verseny. A törversenye a Széchenyi-vándordíjért folyó egyes versenyre mind a két védő Schmidt Ödön (Gygyarad) és Segner Pál (Budapest) benevezett. Nagy e számra, mint a tőrt egyes handicapr, úgy a fővárosból, mint a vidékről érkeztek nevezések. Az uszósverseny augusztus 20-ikán lesz Tibanyról Balatonföldvárra. E versenyre kiváló magyar uszókön kívül benevezett a bécsi Milla is.

— Kirándulás. A Turistaegyesület budapesti osztálya e hónap 15-én és 16-án kirándulást rendez a Gerecsébe. A társaság érinti Lúttót Bikalpusztát, Bányahegyét, Komáromot, Felső-Gallát s 16-én délután 2 óra 40 perokon indul a nyugati pályaudvarból Sütőre. A gyaloglás 7 órát tart. Vezető Bináinger Lajos. Egy másik társaság 15-én dr. Kóds Ottó vezetés alatt Pilis-Csaba, Szántó, Szent-Kereszt, Dobogókő s Dömös környékét járja be. Indulási a nyugati pályaudvarról reggel 6 óra 45 perokon.

TÖRVÉNYSZÉK

— Tolvaj udvarlór. Az Orient-kávéháza valamelyik este beallított egy fiatalember, a pincérnek bókiskoltak, a pénztárosnő unatkozott. A fiatalember a pénztár éle áll s udvarlórni kezdett a kisasszonynak, aki eidgeide türelmesen hallgatta a késő vendéget. Egyzer csak azt vette észre hogy a fiatal ember eltűnt, de az állványról is eltűnt egy ezüst teáskanna. A pénztárosnő nem volt rest s kiszaladt a vendég után az utára. Nyomon követték a fizető-pincér meg a tüzelőgép s üldözöbe vették a tolvajt. Az Akác-utóban elcsípték, állították, hogy ő nem vitt el semmit kérelme a 16pincért, bocssása szabadon, de nem fogadtak szót neki, mert a mellénye alól kikandkált az ezüst kanna. Később aztán egy

rendőr vette pártfogásába, bekísérte a kapitányságra, ahol vallatni fogták. Megmondta a nevét. Weiss Hermannnak hívták. Ma már Benke büntetőbíró ítélkezett felette. A tárgyaláson azzal védekezett, hogy ittas volt s nem tudta, vajon ellopta-e a kanna, vagy sem. A bíró nem hitt neki, de meg a tanuk is megcáfolták védekezését, s elítélte egy hónapi fogházra.

— Amerika felé. Cseripka Mária satalajaj helyi cseled any éveken át kupaogatta a filléreket, hogy mire meglesz az utkölség Amerikába, a dollárokat hazájába vándoroljon. Tíz évig gyűjtött ilyenképp garast-garásra, s midőn az idén februárban együtt volt 260 forintja, eláratározta, hogy kivándorol. Száz száz forintot külön-külön az ingébe var és 60 forintot a zsebében hordott. Február 8-án indult el S. A. Ujheylről gyalog Kassa felé, amikor utközben csatlakozott hozzája Juszkovits Hermann napzsámós. Rabesztette a leányt, hogy ne menjen el az éjszakába, hanem jöjjen el hozzájuk hálai. A lány hajlott a szóra s Juszkovitsall ment. Mikor aztán a városn kívül voltak, Juszkovits egyszerre megtámadta a lányt s követelte a pénzt.

— Ide a pénzedet, mert meghalsz! A lány odaadta a 60 forintot, de a rabló sejtette, hogy több pénze is van, — minélgyva kikutatni ruháját míg végre meglelte az eldugott 200 forintot is. Az ujhelyi esküdtbírósg előtt rabíással volt vádolva Juszkovits, de csupán zsarolás vétségében mondták ki bűnösnek. A törvényszék a maximális büntetést mérte rá a vádlóra s 3 év fogházzal sújtotta, amely ítélethez ma a kir. Kuria is hozzájárult.

— A cipész-sztrájk utójátéka. Az év elején kitört cipész-sztrájk egyik epizódusa foglalkoztatta ma a büntető járárbírósgot. A bérharcban álló cipészegedék sorraárták a cipészüzleteket s az ezekben dolgozó munkástársaiat a sztrájkhoz való csatlakozásra akarták rábeszélai Egy négytagú küldöttség ez év március 14 én Engel Simon cipész-üzletébe is beallított s felszólította az ott dolgozó munkásokat, hogy csatlakozzanak a sztrájkolókhoz, különben baj lesz. Engel Simon kiutasította üzletéből a sztrájkolók küldöttségét, de ezek csak többszöri felhívás után távoztak el. Ezért azan feljelentést tett a küldöttség tagjai. Berta József, Szijgyártó Kálmán, Szabó István és Szilágyi Albert cipészegedék ellen magánakésért és magánosok elleni erőszak vétségé miatt. A mai, Farkas bíró előtt megtartott tárgyaláson a vádlottak tagadák, hogy ők fenyegettek volna társaikat, akiket egyszerűen csak a csatlakozásra szólítottak fel. Mintán tagadásukkal szemben terhe ő bizonyítékot csak Engel vallomása képezett, a tárgyaló bíró a további eljárást a vádlottak ellen megszüntette.

— A Humbert-pör. Párisból táviratozzák: A ma kihallgatott tanúk legnagyobb része biztosítási ügynőkből, tőkepiézésekből és bankárokból került ki, akiket a Humbert-család becsapott.

Granichstatten biztosító-ügynök elmondotta, hogy 1894-ben elhunyt apósnak üzleti iratai közt váltókat talált Humbertektől, egy millió frank erejéig, sőt apósa készpénzt is kölcsönzött a Humbert-családnak, amikor Humbert Teréz személyesen uszolla.

Előző: Mennyi az egész követelés?
Tanu: Humbertné hosszú idő mulva visszafizetett 300.000 frankot, maradt kamattal együtt 800.000 frank.

Labori: Reméli, hogy a Humbert-család tagjai tisztázni fogják magukat e pör folyamán?

Tanu: Kívánon nekik az ő érdekükben s a magamében is.

Labori: Es bizik-e abban, hogy megkapja a pénzt?

Tanu (nevetve): Még mindig bízom! (Élénk derűtség.)

Cattcaut biztosító-hivatalnok 20.000 frankot adott kölcsön a Humbert-családnak.

Cassaux bankár kimondotta, hogy a tegnapi kihallgatott Longloix jegyző rávette őt arra, hogy 1600.000 frankot adjon Humberteknek. Laugloix azzal ámitotta el őt, hogy mindig csodákat beszélt arról, mennyi temérdek értékpapírjuk van Humberteknek. Mikor aztán megtudtam, folytatta Cassaux bankár, hogy az egész család szédelgőkből áll, megtámadtam Laugloixt, aki azt felelte, hogy azok a legderékabb emberek.

— Akkor ön épp olyan csaló, mint ők mondtam neki.

Humbert Teréz: Én önnek pontosan fiztettem.

Tanu: Igen, fizetett, mert fenyegetőztem, hogy feljelentem csalásért.

Schoomann tanu azt mondja, hogy ő két milliót kölcsönzött, mert meggyőzték őt az örökség létezéséről. Nem kért semmiféle kamatot.

Humbert Teréz ismétellen kijelenti, hogy be fogja bizonyítani, hogy sohasem gondolt csalásra és egyre azt állítja, hogy a hitelezőket mind ki fogják fizetni. (Morgás.) Amíg volt jegyző azt vallja, hogy Toulousében Humbert Teréz kezében 780.000 frank értékű névszóló járadékimleteket látott. Humbert Teréz élénken ellentmond ennek az állításnak. Élénk incidens fordult elő Amigue és Labori védő között, aki szemére veti a tanúnak, hogy a Humbertek tulajdonában lévő Marcotte- és Beauselle-kastélyokra szabályszert okmányok nélkül kölcsönöket vett fel. Dumort volt jegyző kijelenti, hogy egész vagyonát s klienseinek pénzét feláldozta a Humbert-ügyre. A tanu hozzátézi, hogy az állítólagos Crawfordot ismétellen

— **Mesterséges rubinok.** Az elektrokémia fejlődésével napról-napra nagyobb eredményeket érnek el a mesterséges drágakövek előállításának terén. És ha a folyó kísérletek ma még nem is bírnak valami különös fontossággal, mégis érdekesek, mert megismerhetők ezekből a drágakövek természetes képződésének titka. A mesterséges rubinok előállítása utáni törekvés nem új, sokféle módon megpróbálkoztak vele, míg végre ma már tényleg meg van oldva készítésének problémája. A legutóbbi párisi kiállítás három gramm súlyú mesterséges rubinoktól látta, mely a szakkörök csodálatát méltán felkelte. Az *Arany- és Ézüstműves-Ipar* című újság közli, hogy a párisi tudományos akadémia elé a legutóbbi időben a rubinok előállításának újabb módját terjesztették elő, amely abból áll, hogy agyagföldet villanyos lángig behatás alá hajtva, és szigorúan meghatározott feltételek mellett jegecsodát hagyják. A mesterséges rubinok előállításához oly készlet szükséges, mely az izzításnak egy bizonyos meghatározott hőfok alatt való állandó fenntartását lehetővé teszi. Az ily módon készített rubinoké a természetes rubinok keménységével rendelkeznek és színük, fényük a természetes rubinnal azonos. A nem sikerült mesterséges rubin könnyen felismerhető, mert az egyenlőlen izzítás folytán hólyagos lesz.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A szolnai iparkiallítás. Eddig huszonezer ember látogatta meg a szolnai iparkiallítást. Az érdeklődés napról-napra fokozódik s különösen a fővárosból rendez a kereskedők és iparos-világ tömeges kirándulásokat. Gróf Wickenburg Márk államtitkár, aki néhány képviselő társaságában reggel nyolc órától délután két óráig a legnagyobb alaposággal s érdeklődéssel tekintette meg a kiállítást, félre nem hagyható ösztönzést nyújtott a kiállítás vezetőinek. A múlt héten gróf Apponyi Lajosné és leánya töltött egy napot a kiállításnál. *Frígyes és Károly* főhercegek pedig szintén bejelentették látogatásukat. A kiállítás igazgatósága közli velünk, hogy a zsűri már befejezte működését. *Gelléri Mór* királyi tanácsos, mint az Országos Iparügyi és Igazgatási tizenkét fővárosi gyárossal két napot töltött Szolnán, amikor megbeszélte a kiállított tárgyakat és kijelölték a kitüntetésre érdemes iparcikkeket.

A Dunagőzhajózási Társaság közli, hogy *Mautner* állomását, az ottani dunaszabályozási munkákat folytatja, augusztus 16-tól kezdve az összforgalomra nézve berekeszti.

A munkakiállítás. A Szent Istvánnapi munkakiállítás tanulmányozására a vidéki iparistűleteknek nemcsak önként jelenkedni, tehát több tagjai, segédei és tanoncjai járhatnak fel, hanem sok iparistűlet elhatározta, hogy olyan tanoncként is küld el, akik még a mérseket kiképzésig sem képesek fedezni. Ezeknek a szorgalmas, de szegény iparostanonck-

nak az utazási költségeit részben vagy egészen az illető iparistűletek fedezik s ezáltal eleget tesznek kulturális feladatuknak. Van iparistűlet, amely tíz tanoncot utaztat egyszerre fel Budapestre, hogy a kiállításban ismeretileg gyarapítsa és látókörét bővítsa.

Iparkiallítás Sombathelyen. E hó 16-én nyílik meg Sombathelyen az a nagyvárasi iparkiallítás, melyen részt vesznek Vasvármegye összes iparosai, gyárai és ipartelei. A kiállítás védnöke *Szék Kálmán*, elnöke pedig *Ehén Gyula* országgyűlési képviselő. A rendkívül érdekes iparkiallítás a város egyik legszebb helyén fekvő kereskedelmi, polgári és izraelita elemi iskolában, valamint a tornacsarnokban és az ezzel közvetlenül szomszédos épületek udvarain van elhelyezve. A kiállítás tizenkét csoportra oszlik és a kiállított tárgyak huszonnyolc teremben és nyolc díszes pavilonban nyertek elhelyezést. Nagyszámú kiállítás vesz részt ezen a kiállításban, amelyen képviselve van a vármegye iparának minden ága. A kis- és nagyiparosok mellett kiállítanak az összes gyárak, melyeknek tekintélyes száma már egy-magában is elegendő volna egy iparkiallításra. Az összes kiállítás csupa remekbe készült dolgokkal szerepelnek, különösen érdekes azonban a rendkívül fejlett gép-, fa-, szövő- és fonóipar kiállításai. A kiállításnak virágokból és dísznövényekből remekül díszített területen két vendéglő és pompás kóro az a közönség rendelkezésére. Minden este fényes kiváltság, 5 órától fél 8-ig pedig térszóna szórakoztatja a publikumot. Belépő-díj 50 fillér; szezon-jegy 4 korona.

A magyar, osztrák és bosznia-hercegovinai vasutakon érvényes díjszabás I. rész B) szakaszában foglalt áruszállítási feltételek szerinti az áruszállítás A-4 tételének b) 1. pontja alá tartozó ágyrakok teheráraként való feladásánál a darabárúknak való szállítástól ki vannak zárva. Ezzel szemben a magyar, osztrák és bosznia-hercegovinai vasutakkal egyetértőleg már tett azon intézkedésen kívül, hogy az említett ágyrakokra ezen megszorítás bizonyos feltételek mellett eljuttatható, a magyar királyi államvasutak és a kezelésük alatt álló helyiérdekű vasut helyiforgalmukban az áruszállítás A-4 tételének b) 1. pontja alá tartozó ágyrakokra még azt a könnyítést is engedélyezik, hogy ezen ágyrakokért darabonként való feladásnál a magyar kir. államvasutak összes vonalán, a pécs-pácsi vasuton, valamint a magyar kir. államvasutak kezelésében álló helyiérdekű vasutakon a tényleges súly után a II. osztály díjtételei alkalmazhatók, mindaddig, míg a fuvardíj kecsé- és fuvarlevegővel 5000 kilogrammért az A. osztály díjtételei szerint olcsóbbnak nem mutatkozik. A küldemények be- és kirakásáról a felelős, illetve az átvételt tartozik gondoskodni. Ez az intézkedés 1903. évi augusztus hó 1-től visszavonásig, de legkésőbb 1903. évi december hó végéig érvényes.

Szesziforgalom. A fogszállítási adó alászárazása a magyar korona országainak területén 1903. évi július havi termeléséről és forgalmáról szóló ideiglenes kimutatás a következő adatokat tünteti fel: A hivatalos megállapítások eredménye szerint összesen 45.080 hl. alkoholt termeltek; szesziforgalomból, szabadraktárra nyitvaolt szesziforgalomból és szeszszabadraktárról elszállítottak: 1. a fogszállítási adó befizetése mellett 70.162 hl-t a kisebb, 1735 hl-t a nagyobb adótétel mellett, összesen 71.915 hl-t; 2. fogszállítási adóval terhelten: a) a vámonalantól való kivitelre 5693 hl-t a nagyobb adótétel mellett: b) másnemű adómentes felhasználásra 4038 hl-t a kisebb, 8995 hl-t a nagyobb adótétel mellett, összesen 12.733 hektolitert.

A piski-petrossányi vonalon Váralja-Hátszeg és Piski állomások között a hó 16-tól kezdve a 9489. számú tehervonat I. II. és III. osztályú személyszállításra fog berendezettni. E vonat Váralja-Hátszegről délelőtti 11 óra 11 perckor fog indulni és Piskire délután 12 óra 43 perckor fog érkezni. Ez utóbbi állomáson esatakozást fog találni az onnan délután 1 órakor Budapestre keleti pályaudvarra induló gyorsvonathoz.

Vásárosarok. (Város és Bruszat hatósági közvetítők üzleti jelentése.) Kis hozatalok mellett csendes forgalmu volt az élelmiszerpiac. Részleteiben a következőkben alakult az üzlet: *Iruszék:* vidéki marhahús eleje 70–80, hátulja 80–100 korona mm-ként. Lebuzzott sertésben 104–108 sertésben szalonnával 108–112 fillér kilonként. Ötött borjúk bőrből hozszan mérve súlylevonás nélkül 90–116 fillérrel voltak a forgalomban kilonként. *Tőjések:* változatlanul szilárd az üzlet és I-ső irissz telt árú 61–64 koronával nyert elhelyezést eredeti járásként. *Teljesmékek:* I-ső r. szőv. teavaj 2–220 jó irissz főzővaj 140–160 és tehéntúró 10–12 fillér jéggyeztet, kilonként minőség szerint. *Vágott baromfi:* I. rendű szépen tisztán kezelt hizott ludak 1.36–1.44 fillérrel voltak a forgalomban kilonként. *Első baromfi:* I. rendű rántani való csirke 1.—1.40, sütni való 1.40–2.—, tuk 2.20–2.60, kacsa 2.60–3.—, liba 3.60–4.— korona páronként minőség szerint. *Vadpárók:* 0.30–1.50, szarvas 60–64, vaddisznó 50–90 fillér kilonként. Fogoly párja 1.60–2.— korona. *Gyümölcsfélék:* szőlő már kis mennyiségben kerül a piacra és mádiin 60–70 fillérrel talált vevőre kilonként.

Szeszarak. A kontingens nyersszesz ára Budapestén 38.50 korona pénzben, 39.50 korona árban. — Bécsben a kontingentálét készárú 41.20 korona pénzben 41.60 korona árban.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásárra térti vásári pénzár-résztényárság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökrök 79 darab, magyar tehén 466 darab, szerbiai ökrök 2142 darab, szerbiai tehén; 205 darab, növényedmarha 29 drb, bivaly 178 drb, bika 144 darab, összesen 3958 drb. Gazdasági marhák: Igrás- és hizalmivaló ökrök 156 darab, fejőstehén 202 darab, igrás bivaly — darab, tünd — darab, bika — darab, tiszó — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökrök, legjobb minőségű 68.—, K-től 72.—, K-g, kivételesen 76.—, K., 100 kilonként élő súlyban, középminőségű 62.—, K-től 67.—, K-g, silányabb minőségű 64.—, K-től 60.—, K-g. Magyar legelőmarha jobb minőségű 56 K-től 64.—, K-g, kivételesen —, K-g. Silányabb minőségű 48 K-től 54 K-g. Tarka hizott ökrök, legjobb minőségű 68.—, K-től 76.—, K-g, kivételesen 78 K-g, középminőségű 62 K-től 66.—, K-g, silányabb minőségű 56 K-től 60 K-g. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű 56 K-től 70.—, K-g, kivételesen —, K-g, silányabb minőségű 48.—, K-től 54.—, —, K-g. Bika jobb minőségű 60 K-től 74.—, K-g, kivételesen 79.—, K-g, silányabb minőségű 60.—, K-től 58.—, K-g. Bivaly 88 K-től 50 K-g, kivételesen —, K-g. Magyar tehén 48.—, K-től 62.—, K-g, kivételesen —, K-g. Tarka tehén 48.—, K-től 68.—, K-g, kivételesen —, K-g. Mind 100 kilonként élő súlyban. Gazdasági marhákért: Igrás ökrök elsőrendű —, K-től 800.—, K-g kilogrammonként, kivételesen —, koronától —, K-g páronként, középminőségű 660.—, K-től —, K-g 100 kilonként —, K-t —, K-g páronként, silányabb minőség —, K-től —, K-g 100 kilonként, —, K-től —, K-g páronként. Hizalmi való ökrök, fehér 100 kg.-kint —, K-től —, K-g. Fejőstehén, keresztzett, színes

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irta: GIOVANNI VERGA

(100)

Aztán elbeszélte neki, hogy mennyire került Alia. Camsirja megszerzése és fenntartása, emlékeztette rá, hogy lett az övé a föld, a legelő, a szőlő, leírta őket behatóan, rossz és jó tulajdonságaikkal.

A hangja, a kezei reszkettek, minden vér az arcába szállt, könnyek potyogtak szemeiből.

— Mangalarite, tudod... Hisz ismered... Az anyáddal voltál ott... Emlékezzél rá, a szép narancsok... A te szegény anyádat is üdítette, amikor ajkára csépegett a nedv!... Hárszáz-ezer narancs terem egy esztendőben! Körülbelül háromszáz uncial És Salomia... aranykálászok... esodetvő földek... Végül a meghatottságtól úgy elkezdett sírni, mint egy gyermek. — Elég — mondá aztán. — Még egyből mondanivalóm is van... Hallgass reám...

Motta erősen belenezett leánya könyvelt szemeibe, hogy lássa, mily hatást tett rá akarat. Intett neki, hogy menjen kissé közelebb, hogy hajoljon le rá. Motta habozott és kereste a szavakat:

— Hallgass meg... Lelkiismeretem furdal... Valamit szeretnék hagyni bizonyos személyekre, akikkel szeretném kötelezettségim vannak... Nem sokat... Kevés a te számodra, aki oly gazdag vagy... Tekintsd ajándéknak, amit atyád tőled kíván... a halálos ágyán... hiszen tettem én érted is sokat...

— Oh, atyám, atyám!... Micsoda szavak ezek! — zokogott Izabella.

— Megteszed, mi? Megteszed majd?... Ha a férjed nem is akarja...

Kezai közé fogta leánya halántékát és fölemelte arcát, hogy olvasson a szemeiből, vajjon engedelmeskedné-e neki, hogy megértesse vele, hogy valóban nyomja valami lelkét és hogy e titok benne van szívében. És mialatt így ránézett, úgy érezte, mintha látná azt a másik titkot is, azt a másik rejtett szenvedélyt is leánya szemeiben. És még sokat szeretett volna neki elmondani, még sokat kérdezni, kitárni előtte szívét, mint a gyóntató pap előtt és olvasni az ő szívéből. De mintha a leánya kitalálta volna gondolatait, lehajotta a fejét, a Traók ráncával szempillái fölött, búskén visszavonulva fájdalmaival és titkáival, magába zárakozva. Most újra a régi Mottának érezte magát, mint ahogy leánya a Traók gyermeke volt, bizalmatlankodó, ellenséges indulatú, más agyagból gyúrtva. Motta leeresztette karjait és nem tett hozzá semmit.

— Most hívass egy papot, — szóló változott hangon. Le akarok számolni az uristennel.

Igy vonszolta magát Motta még néhány napig, miközben hol jobbra, hol rosszabbra fordult állapota. Ugy látszott, mintha kissé magához tért volna, amikor állapota egy éjjel hirtelen válságosra fordult. A szolga, aki urnője rendeltetésére a szomszédos szobában aludt, pirkadás előtt jajtátni és fészkelődni hallotta. De minthogy ehhez már hozzá volt szokva, a másik felére fordult és úgy tett, mintha nem hallaná. Végre, mivel a jajtás csak nem szűnt, álmos fővel bosszusan megnézte, mi a baj.

— Leányom! — dörmögött Motta mester olyan hangon, amely már nem is volt az övé. — Hívjátok ide a leányomat!

— Igen, tekintetes uram, mindjárt megyek és hozom, — válaszolt a szolga és újra lefeküdt. De ez az átkozott ember nem engedte többé

aludni! Majd úgy tűnt föl neki, mintha valaki fűtülne, aztán meg úgy hortyogott, hogy szinte megrémült. Alig hunyta le a szolga szemeit, sajátos zajt hallott, amely hirtelen felébresztette, rekedt lihegett, valami zörgést, amely megborgozgatta az embert. Ugyannyira, hogy végre a szolga dühöngve, átkozódva újra fölkel.

— Mi baj? Hát ez megint micsoda? Ki akarja tombolni rossz kedvét? Mit akarhat?

Motta mester nem válaszolt; tovább is a hátán fekve, hörgött. A szolga levette az ernyőt a gyertyáról, hogy jobban az arába nézhessen. Ekkor alaposan megdörmögte a szemeit és egy pillanat alatt elment a kedve attól, hogy újra lefeküdjék.

— Ohó! Ohó! Mit csinálunk most? — hebegett, a fejét vakarva.

Egy pillanattal megállt a gyertyával a kezében és nézte Mottát, azon gondolkodva, jobb lesz-e, ha még vár egy darabig vagy ha mindjárt megy és felkelti urnőjét és fellármázza az egész házat. Motta mester eközben nyugodtabb lett, lélegzete minduntalan elakadt, majd reszketés fogta el, csak néha-néha vonaglott ajka mindig merev és tágra nyitott szemekkel. Hirtelen egészen megmerevedett és aztán végképp elcsendesült. Odakünn a nap már kibontotta fejét. Az első harangszó megkondult. A szolga felöltözött és aztán hozzálátott, hogy a szobát rendbe hozza. Osszehozta az ágyfüggönyöket, felnyitotta az ablakokat és kihajolt, hogy friss levegőt szírvon és pipázzon. A lovasz, aki beteg lovat jártatott, felnézett az ablakra.

— Már oly korán ébred, Leopold?

— Egész éjjel ébren voltam, — válaszolt a komornyik ásitóva. — Eppen engem ért ez a szerenese!

A másik rázta a fejét, mintha kérdezné, hogy mi az újság és Leopold intett, hogy az öreg, hál' Istennek, elpatkolt.

		Avg. Aug.	Aug.			Avg. Aug.	Aug.
		10.	11.			13.	12.
Inn	Schlehding	2 m 6 t	2 1/2			2 m 6 t	
Duna	Paszut	3 1/2	2 1/2	Tisza	M. Szilvsi	0 1/2	0 3/4
	Lins	0 1/2	0 3/4		Tobiasz	0 2/3	0 2 1/2
	Bécs	0 0 1/2	0 1/2		V. Naményi	0 0 1/2	0 0 1/2
	Pozsony	0 1/2	2 1/2		Tokaj	0 0 1/2	0 0 1/2
	Körmöc	2 1/2	2 1/2		Tisza-Fürdő	0 1/2	0 1/2
	Budapest	2 5/8	2 1/2		Békéscsaba	0 1/2	0 1/2
	Paks	2 1/2	2 1/2		Csongrád	0 0 1/2	0 1/2
	Munkacs	4 1/2	4 1/2		Szeged	0 1/2	0 1/2
	Gömbös	0 0 1/2	0 1/2		Drávis-Bécs	1 1/2	1 1/2
	Ujvidék	4 1/2	4 1/2		Tisza	2 1/2	2 1/2
	Fancsova	2 1/2	2 1/2	Ondova	Barta	0 2 1/2	0 2 1/2
	Orfolya	2 1/2	2 1/2	Topolya	Hód	0 1/2	0 1/2
Morva	Zaolcsa	0 0 1/2	0 1/2	Radnag	Székely	0 1/2	0 1/2
Vág	Magyarfalva	0 0 1/2	0 1/2	Sajo	Zaolcsa	1 1/2	1 1/2
	Zaolcsa	0 1/2	0 1/2	Hernád	H. Néméd	0 2 1/2	0 2 1/2
Rába	Trencsén	0 0 1/2	0 1/2	Serebety	Margita	0 2 1/2	0 2 1/2
	Szent-Gothárd	0 0 1/2	0 1/2		Bekecs	0 1/2	0 1/2
	Sávár	0 2 1/2	0 1/2	Kőrös	Ceucs	0 3/4	0 3/4
	Győr	2 0 1/2	2 0 1/2		N. Várás	0 1 1/2	0 1 1/2
Dráva	Fest	2 0 1/2	2 0 1/2		Belenyás	0 0 1/2	0 0 1/2
	Zákány	0 1/2	0 1/2		Turcsó	0 1/2	0 1/2
	Bács	0 2 1/2	0 1/2		Guraboné	0 1 1/2	0 1 1/2
	Eszék	2 2 1/2	2 1/2		Borosjenő	0 2 1/2	0 2 1/2
Mura	M. Szerdah	2 1/2	2 1/2		Békecs	0 1/2	0 1/2
Száva	Zágráb	0 4 1/2	0 1/2	Maros	Gy. Fehérvár	0 2 1/2	0 2 1/2
	Réznék	0 0 1/2	0 1/2		Branyicska	0 1/2	0 1/2
Szamos	Miskolc	1 1/2	1 1/2		Serebety	0 1/2	0 1/2
	Szamos	0 2 1/2	0 2 1/2		Arad	0 1/2	0 1/2
Kaposna	Szamos	0 2 1/2	0 2 1/2		Makó	0 0 1/2	0 0 1/2
Latorcsa	N. Mádly	0 4 1/2	0 1/2	Temes	K. Komty	0 4 1/2	0 4 1/2
Laborcsa	Hemmona	0 0 1/2	0 1/2	Bécs	0 1/2	0 1/2	
Üng	Ungvár	0 2 1/2	0 1/2		Tomek	0 1/2	0 1/2
					Bocskor	0 0 1/2	0 0 1/2

HÁZIASSZONYOK FIGYELMÉBE!

MEGJELENT A

HÁZTARTÁSI
KÖNYVTÁR

első három kötete. SZERKESZTI:
KÜRTHY EMILNÉ.

I. KÖTET:

Vegyes sütemények
(tojás nélküli sütemények, hab-
sütemények, sóssütemények)
175 recepttel (ára 60 fillér).

II. KÖTET:

Különféle Italok *
(hideg és meleg italok, ször-
pök, pezsgők)
182 recepttel (ára 60 fillér).

III. KÖTET:

Gyümölcs befőzés
175 recepttel (ára 60 fillér).

Egy-egy kötet ára csinosan
bekötve 60 fillér.

KAPHATÓ
MINDEN
KÖNYV.
KERESKE-
DESBEN
ÉS A
KIADÓ
ATHENAEUM
IRODALMI
ÉS NYOMDAI
RÉSZVÉNY
TÁRSULAT-
NÁL
BUDAPEST,
VII. KER.,
KEREPESI-
ÚT 54. SZ.

■

